[Udenrigsministeren.]
ting, og så kan vi prøve at komme så nær et svar på dette spørgsmål som overhovedet muligt.

Jeg skal, idet jeg takker for de positive bemærkninger fra hr. Nyboe Andersen, der også ønskede en nærmere drøftelse i udvalget, og fra hr. K. Helveg Petersen, blot på stedet give tilsagn om et ændringsforslag vedrørende § 19, ligesom jeg går ud fra, at vi kan klare ændringsforslaget til § 9, og så vil jeg i øvrigt bede om, at resten må henskydes til drøftelsen i udvalget.

Lowzow: Det er blot en lille nuance i udlægningen. Det, jeg var interesseret i, var en overflytning af alle u-landssagerne til udenrigsudvalget, fordi en sådan overflytning maske kunne give anledning til lidt mere generel debat om u-landsoperationerne fremover.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forhandling om ministeren for kulturelle anliggenders redegørelse af 19. oktober 1972.

(Redegørelsen findes i tidenden sp. 466).

Formanden: Jeg skal fastsætte en taletid på indtil 20 minutter for partiordførerne i første omgang.

Robert Pedersen: Det føles som en opmuntring at være ordfører i en debat om et emne, der har så almen interesse. Samtidig er det en forpligtelse, idet der er så mange og så forskelligartede vurderinger af Danmarks radios organisation, finansiering, styring og ikke mindst målsætning, at indlæggene vil blive mødt med megen kritisk opmærksomhed.

Ministeren har valgt at give tinget en redegørelse — en klog disposition, for jeg kan fornemme, at ministeren er indstillet på at lade lovforslaget, som kommer frem i denne samling, præge af de politiske muligheder, som dagen i dag vil pege på, og desuden en redegørelse præget af personlige synspunkter. Men jeg kan glæde kulturministeren med, at den socialdemokratiske gruppe i det væsentligste støtter hans tanker, som de er kommet til udtryk i redegørelsen.

Jeg vil følge de 5 hovedpunkter og starte med Danmarks radios eneret til radiospredning. Hvor jeg i de øvrige 4 problemkomplekser vil indtage en meget forhandlingsvenlig holdning, må jeg med fuld opbakning i min gruppe sige fra, når det drejer sig om bevilling til radio og tv på kommerciel basis og — da tingene hænger sammen — accept af reklamer i disse massemedier. Vi er helt på linje med flertallet i radiokommissionen.

Kulturministeren har nævnt en række begrundelser, hvoraf jeg finder det kvalitetsmæssige hensyn allermest tungtvejende. Sporene fra England skræmmer i så henseende. Af andre begrundelser kunne nævnes, at med en realistisk minutpris på fra 30.000 til 40.000 kr. for annoncering i tv bliver det i hvert fald ikke de små virksomheder, der får råd til at præsentere deres produkter ad denne vej. Hyppigst bliver det vel udenlandske koncerner, så tanker i så henseende kan da ikke komme fra folk, der vil det lille og mellemstore danske erhvervslivs vel.

Endvidere kan der ikke på det danske marked skabes et reklamegrundlag alene for at dække driften af et nyt tv-2, så under alle omstændigheder skulle der også til et såkaldt frit tv-2 betales licens.

For det tredje: et brud på radiomonopolet betyder til gengæld en forstærkning af monopoliseringen af pressen på grund af en forventet annoncereduktion på 20 pct., og endelig har vi ved Nordisk Råds rekommandation af marts 1969 forpligtet os til ikke at indføre reklame-tv uden forudgående gensidig konsultation med Norge og Sverige.

På dette punkt er socialdemokratiet altså ikke til at få i tale.

Når ministeren herunder ofrede megen tid på kabelsending fremfor trådløs radiospredning, nærer også jeg visse økonomiske betænkeligheder ved nu at gå over til kabel-

[Robert Pedersen.]

sending, hvilket især i de tyndt befolkede områder vil blive en overmåde kostbar affære. Da der i løbet af nogle år sikkert vil være tekniske muligheder for bredbåndskabelnet, der integrerer kabel-tv med andre teletjenester såsom telefon, billedtelefon m. m., bør vi nok overveje dette spørgsmål meget grundigt, før vi træffer en beslutning.

Vedrørende Danmarks radios forhold til regering og folketing vil jeg gerne spørge ministeren, om han er indstillet på at imødekomme det såkaldte Hvidt-udvalgs forslag om, at der på et meget centralt område, det bevillingsmæssige, ikke med den nye lov skabes grundlag for tvister mellem 2 ministerier. Den økonomiske kompetence for radio og tv må lægges helt fast. Danmarks radio skal ikke være nogen statsinstitution i egentlig forstand, men en servicevirksomhed, hvorom der til stadighed bør være en vågen folkelig interesse. Jeg så dog gerne, at det høje ting hvert år fik plads til en principdebat om disse vigtige medier, og jeg hører meget gerne om kulturministerens syn på dette.

Styrelsesordningen: interessen for og eventuelt irritationen over radio og tv munder desværre ofte ud i et ønske om at forandre styrelsesformen. Men i en tid, hvor medansvar, nærdemokrati og varetagelse af forbrugernes berettigede interesser står højt på de politiske spisesedler, ville det være ude af pagt med tidens ånd enten at fjerne eller eventuelt drastisk reducere radiorådets beføjelser.

Om medlemmernes antal er vi rede til forhandling, ligesom vi står imødekommende over for tidligere kulturminister K. Helveg Petersens tanke om at oprette et repræsentantskab, hvor de enkeltes egne interesser kunne komme til orde. Vi tror imidlertid på rigtigheden af, at der bør sidde politikere fra de 5 folketingspartier i rådet. Desuden skal der sidde en tillidsmand fra medarbejderne ved Danmarks radio, således som der gør i andre godt ledede foretagender. Endelig må der være en eller anden form for forbrugerrepræsentation, og hvem er vel så i denne sammenhæng mere repræsentative end lytterforeningerne?

Alene af denne grund mener jeg, at hr. K. Helveg Petersens oprindelig foreslåede råd med kun 7-9 medlemmer vil være for lille, og hvis ansvaret mellem rådet og et eventuelt repræsentantskab skulle fordeles, ville jeg frygte det, som Kumbel udtrykker så godt med ordene:

„Når to skal dele et ansvar, bliver der højst én procent til hver."

Men som sagt: vi er lydhøre over for et eventuelt konsultativt repræsentantskab.

Der er et andet problem i forbindelse med rådiorådets virke, som jeg gerne vil spørge ministeren om. Er der med dette råd tænkt på en slags medledelse, et principorgan, der solidarisk påtager sig medansvar for de store linjer? Dette får lovens tekst mig nærmest til at tro. Men når jeg så en gang imellem læser enkelte medlemmers udtalelser, kan jeg opfatte rådet som en politisk kontrolkomité, der går i detaljer, og hvor enkeltmedlemmer optræder eksekutivt og individuelt uden den respekt for fællesskabets love, der ellers præger andre organer, som man kunne sammenligne Danmarks radio med. Jeg tænker her bl. a. på det kgl. teaters tilsynsråd. Jeg tror, at et svar fra ministeren vil være med til at rense luften i så henseende.

Teoretisk har jeg sympati for intentionerne om at få det lokale selvstyre med ind i billedet, men jeg nærer svære tvivl om den praktiske gennemførlighed af denne ministerens tanke.

Om økonomien er der delte meninger i den socialdemokratiske gruppe. Selv føler jeg, at en overgang til skattefinansiering netop vil understøtte det statslige moment i dette offentlige serviceorgan, hvis relativt store frihed ministeren selv gerne vil bevare. Licensordningen giver mindre grundlag for pression fra finansudvalg og budgetminister, ligesom ikke-licenshavere via en skattefinansiering vil få det irritationsmoment at være med til at betale for ydelser, som de ikke modtager. Da skattebyrden jo efterhånden er blevet meget tyngende for alle grupper, finder jeg, at kopskatargumentet har meget lidt vægt i denne sammenhæng.

Selv om det af mange grunde var ønskeligt med et tv-2, vil jeg gerne vise det medansvar og den solidaritet over for økonomi- og budgetministerens sparebestræbelser, at jeg ikke vil foreslå en investering af en størrelse på mellem en halv og en hel milliard kroner, før der er bedre hold i dette lands økonomi. Derimod så jeg meget gerne, at

[Robert Pedersen.]

de mange ønsker, der kommer til udtryk i kulturministerens redegørelse, om undervisning i tv, kortbølgeudsendelser og andre, bliver velvilligt behandlet af budgetministeren. Selv har jeg det lille håb, at man med henblik på de mange skifteholdsarbejdere kunne ofre nogle få tusinde kroner til teknik og den dame, der skal til for at vende plader, således at musikradioens sendetid kunne udvides.

Der er mange ting i denne redegørelse, som jeg af tidsmæssige grunde ikke kan nå at behandle, men det betyder blot en overvældende overensstemmelse og accept fra min side af det, der kommer til udtryk i redegørelsen. Jeg vil gerne gøre noget ganske særligt ved det, som jeg synes er det vigtigste, nemlig målsætningen for Danmarks radios programvirksomhed. Jeg har akkurat de samme kvaler som ministeren ved at udforme en programerklæring omsat til lovtekst, men det kan vi vel nok finde. Stryg blot ordet „alsidig", for ingen af os ønsker vel alle livets facetter præsenteret i vore stuer, mens børnene er til stede. Selv ville jeg sige fra, hvis der kom tanker om at bringe live shows og voldsscener og ulykker. Den skal ikke være alsidig, men den skal være mangesidig.

Medierne må for det første gerne være underholdende. Den norske forfatter Øverland har skrevet disse besnærende linjer:

„Vi skal ikke bare give folk de kager,
de vil ha', men også det brød, de trænger."

Det er et farligt synspunkt at ville formynde andre så meget, at der ikke bliver plads overhovedet til de kager, de vil have — dette sagt uden tanke på kun at ville formulere et underholdsningsmæssigt sigte for radio og tv, men det skal der også være.

Som et andet perspektiv vil jeg gerne fremhæve afdøde minister og formand for dette høje ting Julius Bomholts ord om den farlige radio. Den må aldrig blive ligegyldig, for alt i vort liv, vore vaner, attituder og meninger, er nu ikke så fejlfri, at der ikke bør være plads til gennem massemedier at rokke ved vore forestillinger. Alene af den grund skal der gives plads til f. eks. et så meget omdiskuteret skuespil som det, der blev opført for et års tid siden, af Arrabal.

Desuden føler jeg trang til at kommentere generaldirektør Sølvhøjs ord, som meget besnærende siger, at der eksisterer en miljøstivhed i Danmark. Den findes, og vel lige vel i akademiske kredse som blandt folk med jævne uddannelser, og når den ikke er blevet nedbrudt, har tv og hermed også generaldirektøren et vist medansvar, for man har aldrig rigtig formået at bringe virkelig gode miljøbeskrivelser ind i programmet. Christian Kryger har gjort det i visse jyske udsendelser, men gode og forstående indtryk af livet i København, i Vesterbros sidegader, har kun forfattere, aldrig tv-medarbejdere, kunnet præsentere for os.

Endelig skal radio og tv være en kombination af subjektivt og upolitisk. Den enkelte udsendelse må gerne være farvet, men i det lange løb skal der ikke være dominans af et enkelt eller for ganske få synspunkter. Den enkelte medarbejder skal have fuld frihed til at stå for noget. Ledelsen skal sørge for at afveje miningerne. Som eksempel på god, engageret mediumanvendelse kunne jeg fristes til at nævne et par medarbejdere fra tv i Århus, for hvem forureningsproblematikken er så stærk en hjertesag, at den har virket på andre og gjort mange andre interesseret i den. Men ingen vil med rette kunne hævde, at de har brugt deres magt til at holde andre synspunkter væk fra skærmen.

Forholdet er jo det, at den påvirker, som ikke viser sit eget ansigt, gør også de påvirkede ansigtsløse. Den, der på en naturlig måde hævder sine interesser, sin identitet, giver andre frihed til at vælge, til at afvise eller tage imod. Han giver mulighed for udveksling, for samtale, for opposition. Hvis vi blot optræder som værktøj for anonyme principper og vurderinger, lægger vi skyld på andre og gør dem ansigtsløse.

Med dette udgangspunkt nogle generelle betragtninger, især til politikere i alle partier. Lad os dog for alt i verden ikke stå så fast på kravet om millimeterdemokrati i radio og tv — om ikke bare for programmernes skyld og af hensyn til medarbejdernes virkelyst, så vel også fordi vi gennem det afslørende medium, som tv er, nok hyppigere jager folk fra os end trækker dem til os.

Mere specielt et par ord til min partifælle og gode ven hr. Erhard Jakobsen, som jo i

[Robert Pedersen.]
denne sal står som eksponent for den såkaldte Aktiv Lytterkomité. Jeg deler helt den side af jeres virke, der går ud på at forhindre, at enkeltpersoner bliver forulempet i radio og tv. Når jeg måske nok synes, at politikere i så henseende skal skånes mindre, er det, fordi vi ligesom professionelle boksere får betaling for at tage imod øretæverne. Men når det er sagt, er jeg meget foruroliget ved, at en lytterkomité med en af mig meget højt estimeret politiker i spidsen vil gå på jagt efter „venstreorienterede udsendelser". For det første tror jeg og alle vi socialdemokrater på, at folkestyrets inderste mening er, at mindretallet skal have den bredest mulige arbejdsfrihed til at virke for at blive flertal. Desuden har den moderne profet Marcuse påvist, når han taler om repressiv tolerance, at man kan dræbe ekstreme meninger ved at give dem råderum. Hvis vi ikke gør det, skaber vi en unødig sympati, netop fordi vi blokerer ekstreme meninger i at komme frem.

Endelig mit sidste argument: i den nu vel og anstændigt afsluttede kampagne om EF har jeg dyb ærbødighed for den indsats, mange har gjort på min egen side for at stemme ja — hr. Poul Hartling, hr. Nyboe Andersen, hr. Stetter, hr. Hilmar Baunsgaard og ikke mindst hr. Erhard Jakobsen. Men uden at undervurdere nogen af de herrer tror jeg, de fleste ja-stemmer blev sikret af en venstresocialist ved navn Ernst Dahl. Da denne herre havde fået lov til at aflevere en gang revolutionssnak med et kønt sammensurium af forældede gammelmarxistiske fraser og uovervejet anarkisme, kom i hvert fald mange vælgere til mig og sagde: nu ved vi, vi skal stemme ja, for med dette har vi intet fællesskab. Det var mere, end de anstændige, de realistiske og respektable modstandere af EF kunne bære at være sammen med sådan en.

Derfor skal man ikke være bange for at lade urealistiske fantaster komme for seernes domstol. Det ville være en fatal politisk fejltagelse at spare dem for denne den mest nådeløse domstol af alle. Det kan Aktiv Lytterkomité ikke forstå, og hvad næsten værre er: komiteen er for mig at se ude af pagt med den fordomsfrihed, som er et så integrerende led i nordisk demokrati.

Må jeg til sidst sige, at jeg er meget glad for ministerens gode redegørelse og ikke mindst for den åbenhed, den bar præg af. Det lover godt for arbejdet med det kommende lovforslag, som forhåbentlig kan få en bred opbakning og sikre den kontinuitet, som altid har præget dette tings arbejde.

Der kunne siges mange gode, sande og manende ord om massemediernes betydning for kulturen. Det skal nok blive sagt, bare ikke af mig. Men jeg vil gerne runde af med det, jeg mener kunne være en programerklæring for vor holdning, med Piet Heins ord:

„Kultur er ikke en fin menuet
i en fortids-fremtids-forening,
men det, at du slås for din modstanders ret
til at slås for den modsatte mening".

Stæhr Johansen: Jeg vil gerne takke kulturministeren for den fyldige redegørelse, han har givet her i tinget om sine synspunkter i relation til den radiolovgivning, som der vistnok er bred enighed om trænger til en revision. Forholdet er det, at den tekniske udvikling går så hurtigt, at ikke alene er radiolovgivningen forældet, men det gælder i virkeligheden også radiokommissionens betænkning af 1970.

Fra konservativ side har vi set hen til en diskussion om radiospredningsloven, fordi denne lov er grundlaget for Danmarks radios monopolstilling, som vi ønsker afskaffet. Et dertil sigtende lovforslag fremsatte vi i sidste samling, men det nåede ikke at blive færdigbehandlet, hvorfor vi har genfremsat det i uændret skikkelse. Det kommer til første behandling senere i dag, og tinget følger dermed traditionen om at behandle nært sammenhørende sager i samme møde.

Radiomonopolet har nu bestået i næsten 50 år, eller lige så længe, som der har været radioudsendelser på mere officielt plan her i landet. Det havde sin begrundelse i ønsket om en vis offentlig kontrol med dette massemedium og i den kendsgerning, at de tekniske muligheder for at udsende forstyrrelsesfri programmer ad trådløs vej har været begrænset til de få kanaler, som Danmark ved international aftale fik tilkendt.

De tekniske muligheder er som bekendt blevet væsentligt forbedret, efter at udsendelser på de meget korte bølger blev kendt og tilladt, og for tv's vedkommende er for-

[Stæhr Johansen.]

holdet i dag det, at der ved siden af Danmarks radios kanaler til tv-1 er mulighed for udsendelse af 2, måske 3 landsdækkende programmer på UHF under forudsætning af, at der etableres det fornødne sendernet med 16 senderstationer og 20 kanalomsættere. Den tekniske begrundelse for et tv-monopol er hermed bortfaldet, et forhold, daværende kulturminister Hans Sølvhøj allerede gjorde opmærksom på i sin redegørelse til tinget i maj 1966.

På radiosiden er der plads for 3 landsdækkende programmer, som Danmarks radio alle beslaglægger, det tredje efter at der i 1962 blev lovgivet mod den private sender Radio Mercur. Jeg kan altså ikke være enig med ministeren, når han i sin redegørelse siger, at fri konkurrence i æteren er en umulighed af tekniske årsager, og bruger dette som argument for at bibeholde Danmarks radios eneret. Der er efter min mening ikke tekniske hindringer for at skabe 1 eller måske 2 landsdækkende tv-stationer, som i kappestrid med det statslige tv søger at give seerne et alsidigt programudbud, således at der virkelig bliver noget at vælge imellem. Den tekniske udvikling har således medført, at radiomonopolet revner i sine fuger.

Ministeren omtalte nogle principielt forskellige radioordninger, hvor Danmarks radio placeres i det gode selskab, nemlig som en serviceorganisation, der er selvstændig og uafhængig af statsmagten, som det er tilfældet i en stor del af vor verden. Dette syn på den danske radioordning, således som den har været siden 1926, tages af ministeren yderligere til indtægt for en fortsættelse af radiomonopolet. Det er dog et spørgsmål, om radioordningerne verden over kan klassificeres, som ministeren har gjort, og om den danske statsradiofoni er helt rigtigt placeret. Forholdet er jo det, at et statsmonopol i dag langtfra er hovedreglen i de vesteuropæiske lande. Dette kendes derimod i diktaturstaterne, hvor systemet tillige er udbygget med statsdirigering af programvirksomheden.

I vor radioordning ligger programvirksomheden uden for statsforvaltningens kontrol, når talen er om den daglige drift. Men der er dog ikke tvivl om, at det er statsmagten, der bestemmer over omfanget af den samlede programvirksomhed. Danmarks radios eneste væsentlige indtægtskilde, licenserne, fastsættes jo af ministeren med finansudvalgets tilslutning. Danmarks radios budgetter og regnskaber er undergivet statslig kontrol, og overskridelser kræver ministerens godkendelse. Personalepolitikken er samarbejdet med statens, og det statslige personaleloft er gældende for statsradiofonien.

Denne økonomiske spændetrøje for radioens frihed ønsker ministeren endog gjort strammere gennem overgang til egentlig statsfinansiering over skatterne. Ministeren kan ikke forestille sig, at det skulle gøre radioen til en statsinstitution, men mener, at der i denne situation kan sikres radioen fuld uafhængighed. Jeg tror desværre ikke, han har ret, selv om jeg er enig i, at det ville være ulykkeligt for landet at få en statsdirigeret radio som statsforvaltningens og den siddende regerings talerør. Efter min mening lægger ministeren op til større statsdirigering med sit forslag.

Finansiering over skatterne er i øvrigt af en række grunde en uheldig ordning. Det medfører, at de, der ikke har fjernsyn — og de er mange — kommer til at betale for dem, som har radio og fjernsyn, dernæst at sort-hvid-seerne kommer til at betale farveudsendelserne. Desuden er det vanskeligere end under det værende system at finde ud af, hvad udsendelserne i virkeligheden koster, og det kan være en inspiration til højere omkostninger. Endelig skiller man ansvaret og beslutningsretten, således at radiorådet blot bliver udgiftsbestyrer, og det rummer den førnævnte fare for, at det bliver kulturministerens og regeringens statsradiofoni.

Alle disse ulemper findes ikke ved en privat radiofoni, således som vi har stillet forslag om. Den bliver ikke afhængig af statsøkonomien, og den vil som forretningsforetagende være nødsaget til at sætte tæring efter næring og alligevel yde det bedste i konkurrencen med den statslige Danmarks radio.

Selv om der ikke kan drages fuldgyldige paralleller til teaterverdenen, er problemstillingen her dog den samme, nemlig ønsket om at bevare den fulde kunstneriske frihed under et system med offentlige tilskud. På dette område er der intet statsmonopol, men tværtimod en mængde private virksomheder, der kappes om kunderne. For til-

[Stæhr Johansen.]

skudsordningerne, i hvert fald i hovedstadsområdet, gælder det, at der gennem støtte til publikums køb af billetter og i mindre grad direkte støtte til teatrene er skabt et gunstigt klima for fantasi og udfoldelsesmulighed i overensstemmelse med den brede befolknings ønsker. Det er ikke kulturpaverne, der hen over hovedet på befolkningens flertal bestemmer sig for stykker, der hverken er hoved eller hale i, og som langt den største del af befolkningen slet ikke får noget udbytte af. Det er netop konkurrencen, der betinger dette fortrin. Det er vel det bedste argument for også at få konkurrence mellem flere uafhængige tv-kanaler, at man derved skaber muligheden for en programpolitik, der tager hensyn til den menige borger og dermed til det store flertal af seere. Det er det, man gør i andre lande, og som efter kulturministerens mening fører til konkurrence på det mest vulgære og det mest åndsforladte plan. Jeg synes nok, det er en meget stærk bemærkning om det øvrige Vesteuropas radiofonier og tv at give en så nedsættende karakteristik af de programmer, som f. eks. også kan ses her i Danmark; jeg tænker på de tyske programmer, der efter alles opfattelse ligger over, hvad vi selv her i Danmark kan præstere.

Jeg tror derfor, at kulturministeren er helt ude af takt med den brede befolkning. Adskillige rundspørger foretaget af Danmarks radio viser de ønsker og behov, der er ude i befolkningen. I hvilket omfang Danmarks radio tager hensyn til de råd, der gennem disse undersøgelser gives om kundernes ønsker, skal jeg overlade til ministeren at bedømme, men det er i hvert fald tydeligt, at der et et ønske om at kunne vælge alternative programmer. Denne valgfrihed bliver illusorisk, hvis alternativet er et program med voksenundervisning i statslig regie, og lige så lidt er der grund til at tro, at en deling af staben i den bestående radiofoni i personale til 2 kanaler skaber en virkelig valgfrihed. Ledelsen og dermed ansvaret for programpolitikken vil jo i alle tilfælde ligge ét sted.

Der er således mange gode argumenter for at bryde statsmonopolet på radioens og fjernsynets område, og jeg skal komme med flere, når vi når til næste sag på dagsordenen.

Kulturministeren kommer herefter ind på de muligheder, der byder sig for udsendelser gennem kabler. Der er her sket et, om end beskedent, skred i opfattelse hos ministeren og det parti, han tilhører. Hidtil har det været magtpåliggende at beskytte Danmarks radios monopolstilling ved gennem fællesantenneloven at forhindre, at fælles antenneanlæg blev benyttet til andre udsendelser af underholdende art end de officielle fra Danmarks radio og de udenlandske tv- og radiostationer. Nu mener ministeren, at man kan tage det drabelige skridt at lade andre offentlige myndigheder, nemlig amter og kommuner, sende i lukkede kredsløb. Det er dog et fremskridt, men hvorfor ikke tage skridtet fuldt ud og tillade, at også private på koncessionsbasis kan benytte denne mulighed? Er det ikke i det hele en misforståelse at tro, at amtsråd og kommunalbestyrelser vil være de bedste til at forestå programmerne i et sådant massemedium? Jeg har set en lang række borgmestre landet over udtale sig om denne mulighed, og de fleste har givet tøvende svar med hensyn til at skulle tage stilling til programmerne i kabel-tv, og adskillige har været imod; jeg hører selv til de sidste.

Noget ganske andet er, at der naturligvis i de lokale områder består et behov for kommunikation mellem by og borger, og her er jeg ganske enig med kulturministeren i, at langt den vanskeligste opgave er tovejskommunikationen. Det er afgjort af betydning at høre borgernes synspunkter om kommunalpolitiske opgaver også mellem valgene, men det behøver ikke at være gennem en amts- eller en kommunaldirigeret radio.

Men man må heller ikke lade sig forlede til at overdimensionere denne opgave. Skal man have en i princippet daglig informationskilde, der står som et alternativ til udsendelser ad trådløs vej, må lytterne og seerne kunne forlange et stofudbud, der er langt mere alsidigt end det, som en kommunalbestyrelse kan være interesseret i. Dertil kræves en egentlig organisation, i hvert fald på produktionssiden, der i kassetteform kan levere stof af mere generel interesse, og så er vi tilbage i spørgsmålet om radiomonopolet.

Jeg vil gerne spørge ministeren, om han er villig til at drøfte sådanne lempelser i den gældende radioordning, at det tillades pri-

[Stæhr Johansen.]
vate selskaber, f. eks. ledet gennem pressen og oplysningsforbundene, at sende programmer på fællesantenneanlæg, og om finansieringen af sådanne programmer kan ske ved reklame. Dette ville dog være et skridt på vejen. Der er jo så mange sendemuligheder i et kabel-tv, at der ville være rigelig plads til kanaler for anden programvirksomhed, f. eks. fra kommunerne og fra Danmarks radio, i form af kassetteproduceret undervisning. Man kunne også tænke sig den fuldkomne frihed for ejere af fællesantenneanlæg med tilhørende sendefaciliteter til at bestemme, hvad der skal udsendes i sådanne lukkede kredsløb, selvfølgelig under ansvar for loven.

Jeg kan i dette spørgsmål ikke lade være med at drage en parallel til forrige århundredes begyndelse, hvor kampen for trykkefriheden var på sit højeste. Der var ikke grænser for de betænkeligheder, den enevældige konge og hans kancellier havde ved at lade folket frit udtrykke sig i skrift og under ansvar over for lovens almindelige regler. Man så gerne censur og monopoler bevaret. Mon der dog i dag skulle være større betænkelighed end dengang, når talen er om de nye massemedier radio og tv, og mon det dog ikke går ligesom dengang, at folkets vilje til sidst slår igennem?

Jeg vil gerne i denne forbindelse føje til, at vi er tilhængere af en statsradio, bygget med nær tilknytning til de demokratiske forsamlinger. Det, vi er imod, er, at den statsejede radio skal have monopol.

Jeg finder ministerens tanke om et ankenævn meget vigtig og rigtig. Man kunne måske uddybe tanken lidt. I redegørelsen begrundes ankenævnet med ønsket om at beskytte lytterne og seerne mod ensidig programlægning og mod vilkårlighed. Dette skal man kunne klage over. Konsekvensen af en sådan klageprocedure bør vel være, at borgere, der klager og får medhold, kan forlange berigtigelse, når klagen drejer sig om forhold, der har medført en ubillig behandling. Det kan være angreb i radio eller tv, men det kan også være, at en udsendelse er klippet så uheldigt, at den får en betydelig slagside. Sammenhængende med berigtigelsespligten må der være en pligt for Danmarks radio til at opbevare bånd af udsendelserne en vis længere tid, således at klagerne kan høre eller se disse bånd og eventuelt få kopi af dem.

Fra konservativ side lægger vi stor vægt på den beskyttelse af lytterne og seerne, der ligger bag disse tanker. Såfremt radiomonopolet brydes, derved at der oprettes andre landsdækkende senderorganisationer på privat basis, bør sådanne regler også gælde for disse. Det er derfor vigtigt, at man får en virkelig uvildig instans som ankenævn, og at borgerne ikke ved denne procedure afskærer sig fra i sidste ende at indbringe sagen for de almindelige domstole. Det skulle glæde mig, om ministeren ville uddybe dette punkt lidt mere.

Mine afsluttende og konkluderende bemærkninger vil jeg gerne knytte til de fem hovedspørgsmål i ministerens tale.

Som det er fremgået, mener jeg, at Danmarks radios eneret på radiospredningen bør afskaffes, således at det tillades koncessionerede selskaber at udsende såvel i radio som i tv. Dette gælder, både når talen er om trådløse udsendelser, og når der er tale om at sende gennem kabel. Der må være en vis styring, det kan vi vel alle være enige om, men der kan med rette rejses tvivl om, om det bør overlades til amter eller kommuner at være enerådende. Jeg mener det ikke. Jeg mener derimod, det er bedst med en koncessionsordning, således at også andre, f. eks. pressens repræsentanter, kan komme med, hvilket vi tidligere har kendt med pressens radioavis, der jo fungerede særdeles udmærket.

Målsætningen for programvirksomheden er jeg enig i må være alsidighed, og det er vigtigt at finde frem til de rette formler for kravene dertil. På den anden side må disse også efterleves, så man undgår en radio med en sådan slagside, som jeg mener Danmarks radios udsendelser har. Jeg er enig i det, der

[Stæhr Johansen.]
er sagt om forholdet til folketing og regering, for så vidt angår målsætningen, og om fra tid til anden at tage radioproblemerne op til drøftelse her i tinget. Det vil kun være en fordel.

Om styrelsesordningen blot dette, at det efter min mening ville være det bedste med et radioråd valgt af de licensbetalende lyttere, men det må erkendes, at det er nok en ønskedrøm, som i praksis er vanskelig at realisere. Under disse omstændigheder forekommer det mig, at den nuværende ordning i store træk er den bedste.

Vi vil fra vor side gerne diskutere en ændret sammensætning af programudvalget, når lovforslaget fremsættes. Jeg finder i hvert fald ikke ordningen med de 10 sagkyndige udpeget af ministeren heldig. Den sagkyndige ekspertise må findes inden for murene.

Endelig er der spørgsmålet om finansieringen. Her er jeg afgjort uenig med ministeren, når han peger på finansiering over skatterne fremfor licensfinansiering. Jeg er derimod enig i, at licensfritagelse af sociale grunde ikke bør belaste radioens budget, men afholdes af de sociale budgetter.

I øvrigt venter vi med spænding på ministerens fremsættelse af de to lovforslag, der vil betyde ændringer i den nuværende lovgivning om radio og tv.

Johan Philipsen: Må jeg først sige kulturministeren tak for redegørelsen og den dertil knyttede indbydelse til diskussion, før ministeren lægger sig fast ved fremsættelse af et lovforslag. Den valgte form siger os, at der er alvor i ønsket om, at den kommende lovrevision får bredest mulig dækning her i folketinget.

Jeg hørte nok socialdemokratiets ordfører, hr. Robert Pedersen, anvende formuleringen „de politiske muligheder", hvilket normalt her i tinget betyder, at hvad man kan få flertal for, det vil man gennemføre, men jeg har ikke haft i tankerne, at det overhovedet har strejfet hr. Robert Pedersens tankegang, at en lov af denne art skulle gennemføres med 1 stemmes flertal, og der er altså ingen sigtelse fra min side rettet imod den valgte formulering.

Debatten finder jo sted under vilkår, hvor den tekniske udvikling er forløbet meget hurtigere, end de allerfleste af de daglige brugere af radio og fjernsyn i grunden aner. Den tekniske puls slår hurtigt, og udviklingen vil efter min opfattelse meget hurtigt ændre vilkårene for det monopol, som Danmarks radio i øjeblikket har; den udvikling vil måske slå monopolet ud som enerådende eller løbe det delvis over ende. Venstre hilser en udvikling, hvor monopolet bliver mindre udtalt, velkommen. Jeg håber, man lægger mærke til denne relativt forsigtige formulering.

Venstre er enig med ministeren i en lang række af hans generelle betragtninger, specielt er vi enig i, at vilkårene for radio- og tv-spredning er et af de store og væsentlige kulturpolitiske spørgsmål, og jeg kan erklære mig enig i, at den kommende radioordning må opbygges, således at der er mulighed for stadig fornyelse. Men denne smukke målsætning følger ministeren jo ikke helt selv. Det fremgår ikke af redegørelsen, at ministeren er særlig ivrig efter at bryde Danmarks radios monopol, for ingen anden enkelthandling ville jo give så stor en fornyelse, som at monopolet bliver brudt. Ministeren siger, at konkurrerende selskaber vil foranledige en almindelig kvalitetsforringelse og give konkurrence på det mest vulgære og åndsforladte plan. Heroverfor vil jeg gerne citere, hvad professor Søren Sørenden i Århus sagde forleden ved det nylig afholdte lytter- og seermøde i Århus. Her gjorde Søren Sørensen sig til talsmand for en todeling af Danmarks radio ved at udtale, at en todeling ville udløse en ædel kappestrid og være en frugtbar spore. Der er altså andre meninger om denne sag, og jeg kender personlig intet område, hvor konkurrence har virket kvalitetsforringende, tværtimod, den virker altid kvalitetsforbedrende.

Ordet „alsidig" i den nuværende radiolov er også blevet brugt og misbrugt som afværgeord. I læ heraf er der udsendt adskilligt, som efter min opfattelse hverken er kulturelt eller oplysende.

Må jeg dernæst knytte nogle kommentarer til en række enkeltheder i redegørelsen.

Venstre er enig i, at Danmarks radio ved en lovrevision bør have lov til at producere undervisningsprogrammer, også billedkassetter, uden at de først bliver udsendt i æteren. De nuværende tilstande er lidet rationelle. Men vi har unægtelig et meget alvor-

[Johan Philipsen.]

ligt forbehold, som jeg beder ministeren udtale sig om. Venstre kan ikke tænke sig at give Danmarks radio monopol på at fremstille billedkassetter til undervisningsformål. Der må være lige adgang også for andre, så vi bibeholder den valgfrihed med hensyn til undervisningsmateriel, som er så naturlig i et demokratisk land, og Danmarks radios måske kommende produktion af undervisningskassetter må selvfølgelig ske under undervisningsministerens direkte ansvar.

Vi er også enige i, at udgifterne til undervisningsformål og kortbølgeradio flyttes væk fra Danmarks radio.

Vi har heller intet at indvende imod, at de socialt begrundede nedsættelser af licensen afholdes på en eller anden konto under socialministeriet.

Derimod modsætter venstre sig bestemt, at Danmarks radio finansieres over skatterne. Vi har besvær nok med indkomstsskatternes højde i dette land i forvejen. Jeg tror også, ligesom hr. Robert Pedersen, at eventuel skattefinansiering i nogen grad vil påvirke den uafhængighed af regering og folketing, som vi alle ønsker at Danmarks radio skal have. Må jeg i denne forbindelse i øvrigt takke for de udtalelser, hr. Robert Pedersen kom med om den kommende finansiering af Danmarks radio.

Ministerens tanke om at ændre programudvalgets sammensætning kan vi tilslutte os. Vi ville derved få et programudvalg, der bedre dækker hele landet end det nuværende. Vi er enige i, at der bør forblive repræsentanter for partierne i radiorådet, også med minsterens egen begrundelse.

Der har jo i de senere år været nogen uenighed om karakteren af Danmarks radios budgetretlige og økonomiske selvstændighed og særstilling. Ministeren har et langt afsnit herom i sin redegørelse, og jeg ved knap, hvilken mening man kan læse heraf. Nogle af udtalelserne kan næsten læses som en løfteparagraf til nogle — så kan man jo selv gætte hvem. Det er efter min opfattelse en nødvendighed, at vi i Danmarks radio har et lønniveau nogenlunde i takt med niveauet på andre områder, de områder, der er nogenlunde sammenlignelige, ellers bliver ønskerne om fleksibilitet, åremålsansættelser osv. ved at være ønsker og bliver aldrig til realiteter. Må jeg ikke om denne fleksibilitet og åremålsansættelse føje nogle betragtninger til for ikke at blive misforstået. Jeg mener, denne fleksibilitet først og fremmest må foregå imellem afdelingerne i Danmarks radio og imellem Danmarks radio og andre dele af vort offentlige liv, hvor det er naturligt, at der finder en vekselvirkning sted, men vi skal i øvrigt være varsomme med at misbruge dette nye begreb, som af mange og for så vidt forståelige og gode grunde er kommet ind i dansk offentlig debat.

Herefter vil jeg gerne vende mig til det, der efter min mening er det væsentlige, nogle betragtninger om monopolet under hensyn til den tekniske udvikling. Ministeren siger, at Danmarks radio må beholde eneretten til landsdækkende trådløs radiospredning. Venstre vil gerne af med eneretten, hvis det er muligt på nogenlunde antagelige vilkår. Vi står over for to muligheder, der kan udvikles uafhængigt af hinanden, og som efter en årrække vil føre til helt forskellige tilstande, føre forskellige steder hen. En eventuel oprettelse af tv-2 bør ske under et af Danmarks radio uafhængigt selskab. Det er også et ganske åbent spørgsmål, om et sådant selskab ikke bør overtage et af Danmarks radios programmer. Der er jo en stor del af landet, hvor man kun kan se ét fjernsynsprogram, og man kunne starte udbygningen i disse egne først. Muligheden for at transmittere norske og svenske programmer taler for denne løsning. Venstre mener ikke, vi i øjeblikket har råd til at etablere et tv-2. Anlægs- og driftsudgifterne ville foranledige en meget betydelig stigning i licensernes størrelse.

De konservative ville finansiere denne udgift delvis ved hjælp af reklameindtægter. Venstre mener ikke, at hensynet til dagspressens økonomiske vanskeligheder kan lades ude af vurderingen i øjeblikket. Det har hidtil afholdt venstre fra at følge de konservetive i det synspunkt, og det gør det altså stadig væk.

Desværre fik vi jo her i landet fra starten af knyttet de tekniske dele af radio og fjernsyn sammen med den egentlige programproduktion. Mange af vore vanskeligheder med at håndtere monopolet til nogenlunde tilfredshed stammer herfra. En centraliseret teknik og en delvis decentraliseret programproduktion havde været en bedre løsning.

[Johan Philipsen.]

Den sidste løsning ville sandsynligvis også have medført, at dagspressen ikke var blevet sat helt uden for denne nye udvikling i et kommunikationsmiddel, som, hvordan vi end vender og drejer sagen, er en stærk konkurrent til dagspressen.

Om kabel-tv og kassetter følgende betragtninger: Fællesantenneanlæg af forskellig udformning har allerede vid udbredelse i Danmark. De fleste er stadig af primitiv art, og af de egentlige byanlæg er der forholdsvis få. Ministeren foreslår, at vi bør åbne mulighed for, at amter og kommuner kan få tilladelse til lokalt at drive programvirksomhed både i radio og tv ved brug af kabelanlæg. Det er efter min opfattelse en dårlig idé. Både amter og kommuner har hænderne fulde af de opgaver, folketinget har pålagt dem i forvejen, og det er jo heller ikke sådan, at de besidder midler, som de ikke kan finde en bedre anvendelse for. Fejlen ved størstedelen af disse kabelanlæg er, at de er for primitive, for lidt fremtidsrettede. Vi har allerede set nogle fejlinvesteringer på dette område. Loven om fællesantenneanlæg burde ændres, sådan at den indeholdt minimumskrav til anlæggenes overførelsesmuligheder, minimumskrav, der efter min opfattelse burde ligge på 20 kanaler.

Muligheden for, at den danske befolkning kan få del i størstedelen af de europæiske programmer i god kvalitet, er ikke langt borte. Vi finder det alle naturligt, at enhver borger kan købe en hvilken som helst bog, han ønsker. Hvorfor skal vi så ikke skabe den størst mulige frihed også på de nye mediers område? Hvorfor må en forening af mennesker, der sammen har etableret et kabelanlæg, ikke bruge det til det, de kan blive enige om, bl. a. ved hjælp af brug af kassetter? Alle taler om kommunikation og nærdemokrati og efter min mening med rette. Samtidig kommer ministeren og siger: fingrene væk, dette medium er forbeholdt det offentlige. Jeg tror ikke et øjeblik på, at vi kan forbyde den danske befolkning at gøre brug af den nye teknik. Hvor er alle de venlige ord om, at pressen skal overleve, henne i denne sag? Der ligger bag alle de pæne ord om styring den tankegang, at det er bedst, at der er nogen, der på det offentliges vegne bestemmer, hvad mennesker skal se, høre, tro og mene. Venstre mener, at vi bør have færdselsregler og størst mulig frihed.

Problemet ved kabel-tv er jo, at ca. en tredjepart af landets befolkning bor uden for byer med over 1.000 indbyggere. Vi ved i øjeblikket for lidt, og jeg ved for lidt, om de tekniske og økonomiske muligheder for også at give denne befolkningsgruppe andel i de nye muligheder. Jeg skal tillade mig i næste uge i et brev til ministeren at bede ham foranledige en lang række tekniske spørgsmål undersøgt. Det er vel sandsynligt, at vanetænkning og andet i øjeblikket hindrer en løsning.

Må jeg resumere dette afsnit således: tv-2 kræver beslutning herom af radiorådet og i realiteten af folketinget. Et tv-2 vil give befolkningen to fjernsynsprogrammer at vælge imellem overalt i landet. Inden for kabelfjernsyn er der en udvikling i gang på for svagt et teknisk grundlag, men den giver i det lange løb utallige muligheder både i retning af flere udenlandske programmer og mange anvendelsesmuligheder lokalt. Vi bør beslutte os på et tidspunkt, hvor vi ved mere end i øjeblikket. Det bør dog efter min mening allerede nu stå fast, at vi skal stille visse minimumskrav af teknisk art, således at de investeringer, der løbende finder sted i kabler, er indrettet efter den fremtid, som vi er begyndt på.

Endvidere vil jeg gerne opfordre til, at vi får startet nogle forsøg i lighed med, hvad tilfældet er i England og delvis i Sverige. I England giver man tidsbegrænsede koncessioner for at lære, hvordan det kan gøres, og specielt for at lære, hvordan det ikke skal gøres.

Venstre ser gerne en revision af den gældende radiospredningslov og loven om fællesantenneanlæg. Vort hovedsynspunkt er, at lovene må have større rummelighed, indeholde færre områder, der er forbeholdt det offentlige, og at Danmarks radios monopol ikke udvides ud over det nuværende område. Vi burde i fællesskab forny debatten i befolkningen eller tilføre denne debat de tekniske oplysninger om muligheder, som vi står umiddelbart over for.

Jeg har 3 minutter tilbage af min taletid. Dem skal jeg anvende til nogle mere sekundære ting.

Jeg vil gøre ministeren opmærksom på, at meget af det, vi i fællesskab ønsker på un-

[Johan Philipsen.]

dervisningsområdet osv., stadig væk venter på en ophavsretlovgivning, hvis indhold jeg ikke skal diskutere, men som skal have ét hovedindhold: den skal være så håndterlig som mulig. I fortsættelse af den tankegang efterlyste jeg den 20. januar 1972 her i dette ting eventuelle resultater fra kassetteudvalget. Jeg vil gerne føje til, at vi også gerne så, at undervisningsministeren ved lejlighed fortalte os, hvor langt han er kommet med det undervisningsråd, som skal være ministerens rådgiver og styringsorganet for den kommende undervisning.

Til sidst skal jeg minde om, at vi jo er i gang med en satellitudvikling, som godt kan komme til at påvirke nogle af de synspunkter, vi har i dag.

Nogle af os fik jo her til morgen en hilsen fra lederskribenten i Berlingske Tidende. Berlingske Tidende er en seriøs avis, som jeg læser meget gerne, og det er pressens fornemste opgave at kritisere politikerne, men det er politikernes soleklare ret at svare igen, også fra denne landets frieste talerstol. Når lederskribenten skriver om os:

„. . . vil debatten i dag afsløre en dyb uvidenhed og en grænseløs forvirring blandt politikerne",

så spørger jeg, om pressen efter det, vi sammen har oplevet i de senere år, virkelig for alvor vil mene, at nogen af os er meget uvidende og naive. Jeg melder for min egen part i alt fald hus forbi. Må jeg føje til: jeg står stadig ved, at Berlingske Tidende er en avis, som jeg læser med meget stor glæde.

Til sidst: jeg siger ministeren tak for denne lejlighed til bl. a. at fortælle, at den tekniske puls slår hurtigere, end de fleste aner i dette land.

K. Helveg Petersen: Jeg begynder med at takke ministeren for det oplæg, vi har fået, et oplæg, der må give anledning til, at vi nu fordyber os i de mange problemer, som udviklingen inden for radio og tv byder på. For mig at se må diskussionen falde i et par hovedafsnit. For det første spørgsmålet om, hvordan vi i fremtiden skal forholde os til de nye ting, der er under udvikling. For det andet spørgsmålet om, hvordan vi styrer Danmarks radio og tv, som vi kender institutionen nu. Der er ikke nogen skarp grænse mellem de to afsnit, men det vil nok for klarheds skyld være rigtigt at prøve på at anskue problemerne ud fra de to synsvinkler.

Hvad angår alt det nye, tager kulturministeren jo sit udgangspunkt i kabel-tv, men han peger samtidig på, at vi i de kommende år på hele kommunikationsområdet vil komme til at stå over for fænomener som datateknik, billedtelefon, satellitkommunikation og videogrammer. Det er, hvad ministeren nævner, og han kunne føje andre muligheder til. I almindelighed gælder det jo — og for så vidt kan jeg give Berlingske Tidende ret, om end man har udtrykt det skarpt i sætningen om den grænseløse uvidenhed — at der vel ikke er ret mange af os, der har meget klare forestillinger om, hvad det teknisk drejer sig om, og vel slet ikke om de konsekvenser, som den elektroniske udvikling medfører. Jeg vil gerne citere med formandens tilladelse, hvad den svenske fysiker Tor Ragnar Gerholm et sted siger i en artikel, hvor han beskriver forholdet imellem den teknologiske udvikling og politikerne. Han siger bl. a. følgende:

„Markedet er oversvømmet af billig og praktisk elektronik, lige fra transportable radio- og tv-apparater, båndoptagere, forstærkere til kontormaskiner og datamaskinstyrede anlæg til kontrol af produktion og processer. Bag denne udvikling står et dynamisk, frit og foranderligt kommunikationssystem. Gennem dette strømmer videnskabelige, tekniske og økonomiske ideer mellem de enkelte mennesker, institutioner og organisationer. De bevæger sig hen over alle grænser, tværs gennem alle ideologiske tæpper, over alle raceskel".

Gang på gang må vi, der beskæftiger os med samfundsforhold, i hvert fald erkende, at vi slet ikke evner at leve op til de krav, den teknisk-naturvidenskabelige revolution stiller. Denne revolution skaber jo uophørligt nye problemer, hurtigere end vi kan løse de gamle. I og for sig er det mærkeligt, for vor individuelle tilpasningsevne er jo imponerende. Vi vænner os jo hurtigt til den nye teknik. Men når det drejer sig om vore samfundsinstitutioner, så er de præget af stor usmidighed, og det er i hvert fald rigtigt, at vi i alt for ringe grad prøver på at danne os forestillinger om de konsekvenser, som den tekniske udvikling medfører.

[K. Helvæg Petersen.]

Tager vi det emne, vi her diskuterer, så har vi jo ikke gjort os nogen virkelige forestillinger om de følger, den elektroniske udvikling har på samfundets udvikling. Vi har ikke spekuleret over, hvad der bliver følgen af en tilstand, hvor den nu kendte spredning af enkelte eller nogle få programmer erstattes af en mangfoldighed, hvor den enkelte lytter eller seer blot ved at trykke på nogle knapper kan vælge et program fra centrale samlinger — i princippet ganske svarende til, at man i dag kan låne en hvilken som helst bog på biblioteket. Lad det være nogle år frem i tiden, lad det være 5-10-15 år frem i tiden, så bør vi dog begynde at interessere os for, hvordan samfundet vil forholde sig til disse muligheder. For at de kommer, det er der jo ingen der er i tvivl om.

Der er dem, der vil sige: ja men det må teknikken afgøre, det ordner den jo udmærket for os. Vi skal bare åbne os, og vi skal ikke lægge spærringer i vejen. Sådan forholder vi os jo i en lang række tilfælde. Vi må vel acceptere nyvindingerne. Vi kan ikke standse dem. Men jeg er ikke enig i, at vi skal forholde os passive over for udviklingen som helhed.

Vi skal i den konkrete situation diskutere Danmarks radios monopol. Jeg er af den opfattelse, at et monopol, som Danmarks radio har, ikke på længere sigt kan opretholdes, stående over for den udvikling, jeg her har nævnt. Men jeg mener heller ikke, vi kan bryde det, uden at vi gør os nogle af konsekvenserne klar. Jeg har ikke i dag noget forslag til, hvordan man kan styre de tendenser, der slår igennem, men jeg kan sige om det forslag, kulturministeren kommer med om amter og kommuner, at jeg tror ikke på, at vi kan sikre amter og kommuner en særstilling. Jeg synes, forslaget er for snævert. Jeg har ingen indvendinger imod, at amter og kommuner får lejlighed til at forestå udsendelser, men det må ikke være et monopol, man giver dem.

Det, jeg gerne vil konkludere disse betragtninger i, er, at når vi nu må erkende, at vi faktisk mangler megen viden om følgerne af denne udvikling på det elektroniske felt, vil det så dog ikke være en idé, om man tog den tanke op, at der etableredes et kommunikationsråd — det er ikke noget særlig behageligt ord, måske, men et råd — hvis opgave det var at følge udviklingen inden for elektronikken med hensyn til de tekniske og økonomiske forudsætninger, men også og måske især med hensyn til de konsekvenser, udviklingen har på andre områder i samfundet?

Efter min mening burde det være sådan, at dette organ skulle beskæftige sig med helheden, herunder f. eks. også forholdet til dagspressen, den seriøse ugepresse osv.

Det er virkelig relevant, når man fra dagspressens side interesserer sig så stærkt for kabel-tv og andre nydannelser. Det er uden videre klart, at hvis nyhedstjenesten via de nye muligheder formidles elektronisk, så vil det få stor betydning for dagspressens fremtid. Vi kan komme til at stå over for det spørgsmål, om vi ønsker, at der skal opretholdes en dagspresse af noget omfang, eller om vi roligt vil se på, at den forsvinder. Vi har jo en bladdød, der tager til fra år til år, og noget lignende gælder andre former for kommunikation og oplysning. Vi kan lade udviklingen bestemme det, vi kan notere os, når blade lukker, men vi kunne også gøre os den ulejlighed at tænke tingene igennem ud fra erfaringer, der findes i andre lande, og ud fra de forestillinger, vi kan gøre os fra vor egen erfaringskreds.

Det kan folketinget ikke forestå. Vi kan nok i et udvalg arbejde med tingene, men vi har så mange ting at tage vare på. Derfor ville det nok være rigtigt, om der var et sådant organ, der kunne indsamle oplysninger og forelægge dem for offentligheden og folketinget med henblik på de skridt, som man mente der skulle tages. Ikke et beslutte nde organ, ikke et censurorgan, der skal dirigere dette område, men et organ, der skal følge hovedlinjerne og netop lægge synspunkter frem til debat.

Jeg tror i hvert fald, det er nødvendigt, at vi sikrer os, at vi får bedre forudsætninger for at anskue tingene i sammenhæng. Det taler vi om i så mange andre forbindelser, men er der noget sted, hvor en sammenhængende vurdering er nødvendig, så er det på hele dette område.

Af det, jeg her har sagt, vil det fremgå, at jeg slet ikke mener, vi er i stand til at binde os til nogen konkret løsning, til nogen stillingtagen til, hvorvidt amter og kommuner skal være alene på feltet, eller hvem der skal med. Jeg mener, vi skal have belyst disse

[K. Helveg Petersen.]

ting. Og vel er vi presset af den kendsgerning, at nu har vi kabel-tv en række steder, men vi er ikke mere presset, end at vi har tid til at diskutere det. Tv-2 ligger ikke om hjørnet. Vi har ikke midler til det, til satellitprogrammer heller ikke, og telefonsystemets anvendelse på hele dette felt og datamaskinernes indslag heller ikke. Der er tid til at overveje disse ting, men det haster, og derfor er det en ting, der bør overvejes, om vi ikke bør sikre os et orgen, der tager disse spørgsmål op. Jeg er lidt bange for kommissioner, fordi kommissioner har tilbøjelighed til at være tilbageskuende. Når man endelig er færdig, kommer man med forslag, der rammer bagud i forhold til de forudsætninger, der i mellemtiden er indtruffet.

Herefter skal jeg vende mig til det andet afsnit, spørgsmålet om Danmarks radios forhold.

Ministeren fastslår her, at det stadig må være Danmarks radio, som har ansvaret for radio-tv på landsplan, og så går ministeren ind på en diskussion af radiolovens § 5 om udsendelsernes karakter. Hr. Robert Pedersen var inde på den målsætning, der findes i § 5 om det alsidige, det kulturelle og det oplysende. Ministeren mener, at man bør udtrykke sig lidt mere udførligt i en kommende lov, lidt mere forståeligt om målsætningen, f. eks. i retning af, at man gennem programmerne skal præstere det bredest mulige udbud af stof, kategorier og genrer, holdninger og synspunkter inden for information, oplysning, underholdning og kunst. Jeg ser gerne, at man diskuterer en fyldigere formulering, men jeg tror ikke, man skal bruge så megen tid på diskussion om, hvilke udtryk og vendinger der skal bruges. Vi skal vel samle os om at slå nogle hovedsynspunkter fast, og de kommer til at ligge i nærheden af det, der nu findes. Afgørende er det, om man i den måde, styrelsen er indrettet på, og den måde, huset fungerer på, kan leve op til de stillede krav; det skal vi interessere os for.

Jeg skal sige lidt om spørgsmålet Danmarks selvstændighed .... *(Munterhed)*. Danmarks radios selvstændighed, undskyld. Ja, ja, det er ikke så galt, Danmarks radios selvstændighed. Ifølge § 1 er Danmarks radio en selvstændig offentlig institution, og det er i loven fastslået, at dens styrelse er et særligt, af kulturministeren uafhængigt råd, at dens virksomhed fuldt ud finansieres gennem licenserne, at budgetternes godkendelse er henlagt til kulturministeren, at budgetterne nok indgår som et afsnit på finanslovens § 2, men at dette skal ske som en orientering.

Ikke desto mindre er det en kendsgerning, at der har fundet en glidning sted. Lad mig nævne, at Danmarks radios anlægsbudgetter i de senere år er knyttet sammen med kulturministeriets øvrige anlægsprogram og dermed er underkastet de for denne konto fastsatte bindende rammer. På samme måde har man forlangt, at de af finansministeriet fastsatte personalelofter overholdes af Denmarks radio. Nu siger ministeren, at han ønsker mere klarhed, og det synes jeg er rigtigt. Vi skal se det som en opgave i forbindelse med den nye lov at få klarhed over, hvordan radioen er placeret i forhold til staten. Om det så lykkes at få denne fuldstændige klarhed, det er en anden sag.

Ministeren siger, at en ny radiospredningslov bør fastslå Danmarks radios bevillingsretlige særstilling og præcisere radiorådets dispositionsfrihed inden for de rammer, der er fastsat ved godkendelsen af licenserne, og så føjer ministeren til, at loven bør fastslå, at Danmarks radio ikke umiddelbart skal være underlagt de for statsvirksomheder gældende forskrifter på økonomiske og administrative områder. Men lidt senere i sin tale siger ministeren noget, der på en vis måde er i modstrid med denne betragtning. Han siger, at radioforetagendet ikke må unddrages den offentlige sektors økonomiske vilkår, og det vil i sidste instans, siger ministeren, være folketinget, der fastlægger de økonomiske rammer for virksomheden, og dermed også folketinget, der kommer til at tage stilling til beslutninger om væsentlige udvidelser eller indskrænkninger af institutionens virksomhed. Hermed er der jo sat grænser for Danmarks radios uafhængighed. Jeg skal ikke sige mere om dette spørgsmål, men blot tilføje, at det for mig virkelig er vigtigt at få klarlagt, så godt vi kan, hvordan stillingen skal være over for radioen, og lad mig i den forbindelse sige, at jeg er af den opfattelse — det er en opfattelse, mit parti deler — at vi ikke skal forlade den nuværende ordning med licensgrundlaget.

[K. Helveg Petersen.]

Jeg skal herefter sige lidt om radiorådet, radioens styrelse. Det er jo radiorådet, der har ansvaret for udsendelsesvirksomheden. Ministeren siger, at han er mest tilbøjelig til at ville fastholde den ordning, vi nu har, men han når til denne konklusion gennem en argumentation, der ikke er særlig stærk. Han siger, at der er ikke fremført særlig tungtvejende argumenter for en ændring, og han siger, at en ændring af den nuværende styreform må bygge på en påvisning af, at den har vist sig ikke at være hensigtsmæssig, og der er ikke givet nogen overbevisende argumentation herfor. Det er altså en meget begrænset varme, ministeren lægger ind i forsvaret for ordningen.

Et af de argumenter, ministeren fremfører, er jo et almindeligt brugt argument, nemlig at den politiske islæt i radiorådet er det bedst tænkelige værn over for pressionsgrupper. Videre siger ministeren, at de politiske repræsentanter i rådet faktisk har været i stand til at afbalancere hinanden, og han citerer, hvad en tidligere rådsformand har sagt om, at det er løverne, der passer på tigrene. Jeg er ikke glad for dette argument. Det kan da ikke være meningen, at radiorådet skal opfattes som et organ, hvor det er en væsentlig opgave, at man skal sidde og passe på hinanden. (*Morten Lange:* Jo!). Nej, det må da først og fremmest være opgaven at forvalte dette medium ud fra de større linjer, ud fra en viden om, at dette er en af de vigtigste institutioner, der findes i samfundet, ud fra en fælles forståelse for det ansvar, man har for, at det ikke præges af en frustrering, der meget let følger af denne passen-på-hinanden. Hertil kommer, at hvis man i ledelsen har det som et ledende princip, at man skal passe på hinanden, så kan det vel ikke undgås, at det har afsmittende virkning i huset.

Efter min opfattelse er tiden inde til en forandring. Det skulle dog være mærkeligt, om man i 1959 fandt den endelige løsning. Det er sket på et meget tilfældigt grundlag, at man er nået frem til den ordning. Jeg kan ikke se, det er rimeligt, at man ud af de 18 medlemmer, man har i rådet, har 5, der vælges af de i finansudvalget repræsenterede partier, og 10, der vælges af folketinget på basis af indstillinger fra lytterorganisationer og andre. Jeg mener, det giver en for stærk dominans til den politiske verden, som det ikke kan være rimeligt at opretholde. Jeg mener, man bør overveje en reduktion af rådsmedlemmernes antal og overveje folketingets repræsentation i rådet. Der er ikke i min gruppe foretaget nogen stillingtagen til spørgsmålet om, hvorvidt der skal være en repræsentation, men det er i hvert fald rigtigt, at vi ønsker hele dette spørgsmål diskuteret. Hvis der skal være politisk repræsentation, kunne man tænke sig, at vi havde 5 fra folketinget og 6 udefra, ikke nødvendigvis valgt blandt lytterorganisationerne; de må vælges på et friere grundlag, og der skal ved sammensætning af denne gruppe drages omsorg for, at de personer, der indvælges, møder med brede og stærke forudsætninger for at gøre en indsats.

Til slut er der et område, jeg må gøre et par bemærkninger om og gøre det i hast, idet jeg håber, det vil blive taget op ved overvejelserne om lovens udformning, og måske bliver der lejlighed til i kulturudvalget at drøfte disse forhold, før lovforslaget skrives, og lejlighed til et samråd med ministeren, så man kan uddybe betragtningerne. Hr. Robert Pedersen var inde på det forslag om et repræsentantskab, jeg i sin tid har fremsat. Jeg mener, det er nødvendigt, at man sørger for, at der bliver et bredere organ, hvorfra der kan tilflyde radioens styrelse ideer og synspunkter, og hvorfor dog ikke sammensætte et repræsentantskab repræsenterende forskellige egne af landet, forskellige opfattelser, lytter- og seerorganisationer, folk fra uddannelserne, kirken, kunsten, idrætten, erhvervslivet, og for at undgå, at det bliver præget alene af organisationer, skulle det være nogle fritstående personligheder, der indvælges deri. Alt i alt skulle man tilstræbe, at det ikke blev mennesker, der alene sad der som repræsentanter for særorganisationer, men mennesker, som havde en virkelig interesse for de problemer, Danmarks radio beskæftiger sig med. Jeg ved godt, at man indvender, at det bliver en snakkeklub osv. Jeg er overbevist om, at giver man repræsentantskabet en forretningsorden, lægger bestemte opgaver hen til det, giver medlemmerne mulighed for at fremsætte synspunkter og forslag over for radioens styrelse, så vil det kunne få betydning, og jeg ønsker meget, at hele spørgsmålet bliver taget op.

[K. Helveg Petersen.]

I telegramstil et par bemærkninger om de øvrige punkter. Skal der oprettes et ankenævn, vel, så må det være et nævn, der alene beskæftiger sig med problemer, som rejses af den enkelte, ikke klager over programmernes sammensætning. Det kan ikke lade sig gøre.

Om skoleradio, undervisningsvirksomheden, om kortbølgeudsendelserne: vi er villige til at diskutere et andet finansieringsgrundlag.

Der er mange uafklarede spørgsmål, når man skal lave en radiolov, en uhyre vanskelig lov at skrive. Det gælder om, at vi får en lov, der er rummelig, som er til at vokse i, en lov, der giver fasthed på de områder, hvor fasthed er nødvendig; man må sikre sig imod anarki på hele det elektroniske område, samtidig med at der åbnes op for menneskelige udviklingsmuligheder. Det drejer sig ikke her om bestemte retninger og bestemte tendenser. Mennesker udvikler sig ad mange veje og som følge af mange påvirkninger, men at den elektroniske udvikling vil tegne sig for en meget stor del af påvirkningen i den kommende tid, er helt sikkert. Derfor gælder det om, at vi finder den rigtige løsning, at vi finder den kombination af friheden og ansvaret, som er en bydende nødvendighed.

Morten Lange: Det kunne jo være vidunderligt, hvis man kunne standse den tekniske udvikling, så var det nemmere at lave radiolove, men den slags vidundere sker — heldigvis — ikke. Det ville være næsten lige så vidunderligt, hvis man med nogen sikkerhed kunne forudse den tekniske udviklings tempo og resultat. Det kan man jo prøve på, det hedder fremtidsforskning, og det er der selvfølgelig en vis realitet i, så længe man holder sig inden for et beskedent åremål — skal vi sige et åremål, der omtrent er lige så langt som det, der er til, at vi får den bebudede lovændring kørt ind. Så bliver vi igen overrasket af, at noget er gået hurtigere, end vi havde troet, og nye muligheder er stået op af den tekniske vidunderlighed. Det er det frygtelige handicap, vi har. Vi skal prøve på at indrette en lov, som skal bruges på et tidspunkt, hvor der er sket en udvikling, vi kun kan skimte konturer og muligheder af, men hvis realisation indebærer så mange problemer, at vi faktisk ikke kan gætte med nogen sikkerhed, hvad der bliver muligt.

Vi kommer ud for noget, som i princippet vel nok er en ganske interessant dobbeltstilling: på den ene side er chancen for at få langt mere af verden ind i stuen en helt oplagt fremtidsmulighed, og samtidig er den lokale udsendelse ligeledes en fremtidsmulighed. Både det globale og det lokale synes at have fremtiden for sig, og det er begge disse to hensyn, der skal tages højde for i en ny radiospredningslov på bedste vis.

Det er måske især spørgsmålet om det lokale, om decentraliseringen, som er særdeles spændende. Hele spørgsmålet om kabeltransmission indebærer en afgørende ny mulighed, som både kan bruges på fornuftig vis og åbner en så fristende mulighed for misbrug, så hr. Stæhr Johansen må se alle tænkelige visioner for, hvorledes man kan få en sæbeopera spillet i reklameøjemed for en billig penge til et beskedent publikum — omtrent med samme vægt, som når man i Islands redio reklamerer for, at der er billige sild i Akureyri.

Men tilbage er spørgsmålet om at udnytte disse muligheder, så de fremmer demokratiet og fremmer oplysningen, sådan som vi naturligvis altid har formuleret vores program, når vi drøftede radiospredningslov.

Jeg mener, der er grund til at bemærke sig de decentraliseringsforslag, der ligger i ministerens redegørelse, som noget væsentligt og også som en ny impuls i forbindelse med styrelsen af Danmarks radio. Jeg synes, det er en udmærket idé, hvis man forestiller sig lokale grupper af struktur som programudvalget, der følger udsendelserne og kan give ideer og kritik videre. Jeg har altid set det som en næsten håbløs opgave, hvad det officielle, nu konstituerede program-

[Morten Lange.]

udvalg påtager sig en gang om ugen, at diskutere med efterkritik, som det så smukt hedder, alle de udsendelser, der er kommet igennem æteren i løbet af den forsvundne uge, og samtidig tage stilling til de klager, som hr. Erhard Jakobsen og andre entreprenante borgere sender frem — hyppigst klager over, at den konservative radio ikke er konservativ nok, hvad man har lov at mene, men hvad det er temmelig svært at dokumentere.

Men vi skal have en styrelse for dette meget mærkelige hus, og jeg må indrømme, at jeg er af den opfattelse, at her er det mindste ondes princip formodentlig det eneste, som nogenlunde konstruktivt kan følges. Jeg anser radiorådet i den form, det har i øjeblikket, for at være særdeles tilbageholdende. Det er i den forbindelse et konservativt organ, men det er et organ, som alligevel er i stand til at dæmme op imod kræfter i befolkningen, som ikke er et flertal i befolkningen, men til gengæld er yderligt mere konservative. Jeg tror, at disse meget magtfulde kræfter i befolkningen har vi brug for en dæmning imod, og dér er radiorådet i al sin brøstfældighed formodentlig noget af det bedste, vi kan have, med den helt klare politiske sammensætning, det rent faktisk har, og som det bør erkende. Det er meget smukt, at man taler om lytter- og seerrepræsentanter, men man skal være klar over, at det er politiske udnævnelser, og hvis man begynder at kalde en skovl for en skovl, så er det ligesom man lidt bedre kan skovle med den.

Jeg er ikke enig i dette, at man passer på hinanden. Det er ikke en gensidig bevogtningstjeneste, man udfører i radiorådet. Det er derimod snarere et forsøg på at justere derhen, hvor man ikke vil tolerere pressionen, og lade den pression slippe igennem, som man ikke kan forhindre. Det er en beskeden formulering, men jeg anser den for at være nogenlunde realistisk.

Når man taler om at erstatte et radioråd mere eller mindre med et stort og fyldigt repræsentantskab, hvor alle mulige gode mennesker — der er næsten ikke andet her i landet — skal indvælges, så er det min opfattelse, at chancen for, at et sådant repræsentantskab bliver en virkelig udfarende kraft til påvirkning af Danmarks radios programmer, er særdeles ringe.

Jeg har allerede sagt, at jeg mener, det nuværende programudvalg er sat til at forvalte en opgave, som er nærmest uforvaltelig. Jeg tror i hvert fald, at en decentralisering af en del af opgaverne vil være sund og fornuftig og vil kunne gøre, at vi får en langt mere alsidig og levende dialog frem omkring de programmer, der er i radioen. Jeg mener, det er væsentligt, og jeg mener, en sådan dialog i virkeligheden er det, som vi i højeste grad har brug for.

Spørgsmålet om decentraliseringen kommer ind på dette punkt også. Et af de store problemer med decentralisering er i virkeligheden: hvad skal den bruges til? Hvis den skal bruges til, at man laver transmission af byrådsmøder og amtsrådsmøder, så kan man sige, at så gør man det bedste, man kan for at plagiere Danmarks radio, som fra tid til anden transmitterer fra denne udmærkede sal. Men det er jo ikke det, det skal dreje sig om, hvis det bare blev det, så levede vi nok uden en decentralisering. Jeg tror, det er væsentligt — og det er dér, kulturministeren må komme med sit virkelige initiativ — at få de lokale myndigheder til at sætte nogle bevægelser i gang, som — gerne provokatorisk og fornyende — prøver på at lave noget i den beskedne målestok, som en decentraliseret udsendelse er. Det er den måde, tingene kommer til at gro på. Kun hvis der er tilstrækkelig mange, som det hedder, „workshops" i funktion, vil en sådan decentralisering blive lykkelig; ellers vil man finde de tørreste af de bidder frem, som man synes er lige knap gode nok til at komme i Danmarks radio, men som man da altid kan sende ud lokalt. Gerne mere ubehjælpsomt, men mere nydannende, så har decentraliseringen nået noget væsentligt.

Man taler dernæst med stor interesse og som et væsentligt punkt om Danmarks radios økonomiske stilling, om Danmarks radio er en uafhængig institution, eller om Danmarks radio blot er underkastet de sædvanlige departementale regler med hensyn til sin økonomi. Der står uafhængighed et eller andet sted i statutterne — dem kan man jo læse fra tid til anden, hvis man har lyst. En hård kendsgerning er, at de frihedsgrader, også Danmarks radio i økonomisk

[Morten Lange.]
henseende har, er overordentlig beskedne. Det giver sig selv, alene af den simple kendsgerning, at det nuværende licenssystem bygger på, at finansudvalget skal give tilslutning, at dette naturligvis må ske på baggrund af et budget, der er godkendt af kulturministeriet og -ministeren, og at dette budget igen skal følge de sædvanlige statslige regler i næsten alle detaljer.

Det er min opfattelse, at vi nærmest er gået en lille bitte smule for vidt i dette forsøg på at gøre Danmarks radio til en typisk statsinstitution i økonomisk henseende. Den er en aktiv, fabrikerende virksomhed, hvor nye problemer og nye skikke opstår hver dag — det må man da håbe, ellers er man jo i en forsteningsproces — den er langt mere levende, langt mere kontakthavende end andre statsinstitutioner, så derfor er det nok væsentligt, at der er en vis uafhængighed. Men den behøver da ikke nødvendigvis at fortolkes derhen, at man skal give højere lønninger her end andetsteds, hvad man som bekendt, så vidt jeg ved da, heller ikke gør.

Spørgsmålet hænger naturligvis sammen med den anden sag, nemlig spørgsmålet om, hvordan Danmarks radios udsendelser og virksomhedhed skal finansieres. Vi har en licensfinansiering i øjeblikket. Den var rimelig, da den blev opfundet, da der var 5, 10, 20 pct. af den danske befolkning, der var lyttere. Den var rimelig, da fjernsynet var nyt og en meget begrænset del af Danmarks befolkning havde fjernsyn. Men det er mere end tvivlsomt, om denne form for betaling er rimelig på et tidspunkt, hvor et fjernsyn næsten er et obligatorisk udstyr for et hvilket som helst hjem. Jeg tror ikke, den er det, og det er jo helt klart, at det er en kopskat, som rammer hårdest i den nederste ende af den økonomiske skala. Der er stor forskel på den procent af indtægten, som licensen sluger hos en lavtlønnet i forhold til en ærværdig professor, eller hvem man ellers kunne nævne. Jeg mener ikke, at vi kan tolerere en sådan kopskat, den svarer ikke til udviklingen, og vi bør væk fra den.

Jeg har hørt på en række ordførere, at deres begejstring for at komme væk fra denne finansieringsform er overskuelig. Vi har til gengæld også hørt, at man er indstillet på at tage de første skridt på vejen, og det er jo altid noget; jeg mener også, de bør tages meget hurtigt. Jeg mener i hvert fald, det er helt urimeligt, at man ud fra licensmidlerne skal betale den nedsættelse i licens, som man giver til de socialt dårligt stillede grupper. Jeg mener, at disse sociale udgifter er sociale udgifter, bør erkendes som sådan og bør afholdes på linje med andre sociale udgifter.

Der er et andet område, hvor der vel også må kunne nås frem til enighed, nemlig i spørgsmålet om udgiften ved den rene undervisningsvirksomhed, som Danmarks radio i øjeblikket påtager sig. Jeg vil gerne sige noget om den virksomhed, men først sige noget om dens økonomi. Jeg mener, det er helt klart, at det er en opgave, som bør finansieres af skattemidler, på linje med hvad al anden undervisning — i hovedsagen da — her i dette land bliver.

Så kan man spørge: skal det være sådan, at undervisningsministeren får en lille etage inden for Danmarks radio til at styre det, der finansieres på denne måde? Og jeg mener, at undervisningsministeren og ministeriet må impliceres i planlægningen af undervisningen. Men jeg tror, der ligger noget meget væsentligt i spørgsmålet om ansvar. Den danske befolkning vil have det indtryk, at det, der kommer ud igennem Danmarks radio, hvad enten det er radio eller fjernsyn, det er noget, som radioledelsen har ansvaret for. Sådan vil man forstå det, og jeg vil mene, at det bør være sådan, at sådan vil man med rette kunne forstå det. Det bør være Danmarks radio, der har det centraliserede ansvar for det, der bliver udsendt, uanset om det måske er finansieret ved undervisningsministeriel bevilling, og uanset om undervisningsministeriet har stået bi med råd og dåd ved tilrettelæggelsen af denne del af vores virksomhed.

Jeg mener, at disse ting, disse aflastninger eller omlægninger i Danmarks radios økonomi, er noget, man burde påtage sig meget snart, og det bør man efter min opfattelse gøre af en ganske bestemt grund. Licensen, som den er i øjeblikket, må nødvendigvis stige omtrent i takt med prisudviklingen, hvis ikke vi skal lægge stærkt snærende bånd på Danmarks radio. Det er værd at erindre, at det er ikke så længe siden, vi havde en radiokommission, og denne radiokommission stillede jo ikke forslag om,

[Morten Lange.]
hvorledes Danmarks radio skulle indskrænke sin virksomhed, så vidt jeg da husker det. Den stillede et forslag om det modsatte, og der var en brav repræsentation for talrige politiske partier. Man var så nogenlunde enig om, at det var ikke en reduktion af virksomheden, der skulle være tale om. Man kunne spekulere på finansieringsformer, og man kunne spekulere på mange ting, det snakkede vi også om, men der var enstemmighed om en udvidelse af virksomheden på en lang række punkter, som man synes dette samfund har brug for.

Nu spørger man altså sig selv: hvor langt er vi så kommet, siden radiokommissionen afgav sin betænkning? Vi er kommet til, at noget af det har man tænkt på at sætte i værk og sidder nu og spekulerer på, om det ikke lige nøjagtigt er de ting, man skal lade være med at gøre for at slippe med at sætte licensen op med 9 pct. i stedet for med 13 pct. Jeg synes, det er usædvanlig bekymrende. En sådan kommission har jo så hjertelig inderligt spildt sin tid, den har diskuteret en række fornuftige planer, hvorefter de samme mennesker ikke vil komme med pengene. Det er den slags, der kan bekymre enhver. Jeg håber, den først og fremmest bekymrer kommissionens medlemmer.

Jeg tror, vi her i virkeligheden har et af disse interessante demokratiske mødesteder, hvor vi mødes med en række krav, vi er enige om, og derefter et spørgsmål om viljen til at finansiere dem. Jeg har den opfattelse, at licensopkrævningen i sin natur er en dårlig måde at skaffe finansieringen på, at den ligger som en bremse på en udvikling af et væsentligt kulturelt område, og at vi derfor skyndsomst bør foretage en aflastning, sådan at den naturlige udvikling af det kulturelle arbejde og virkemiddel, som Danmarks radio er og skal være, kan komme ud for en rimelig ekspansion og fornyelse, som kun kan opnås, hvis man stiller nogenlunde midler til rådighed for at sende mere og at sende bedre.

For man skal stadig væk huske på, at man sagtens kan lave lige så mange timers radio- og fjernsynsudsendelse i Danmark, som vi har nu, meget, meget billigere. Det er ingen kunst. Der kan købes konserves, man kan fylde ud i æteren, og jeg er næsten af den tro, at måske hr. Erhard Jakobsen vil være tilfreds, det er da muligt. Jeg er heller ikke i tvivl om, at der var en hel del lyttere og seere, der ikke ville gøre en frygtelig masse vrøvl, men på den anden side har jeg den opfattelse, at selv om man kan sige meget og velunderbygget om konservatismen i det totale programoplæg, som Danmarks radio præsterer, så er der alligevel en udviklingsfaktor i det, som har at gøre med alsidigheden og kvaliteten, og slækker vi på alsidigheden og kvaliteten til fordel for konserves, er det muligt, man kan klare sig for en lavere licens; det er muligt, man får mindre vrøvl, men man burde ristes, for i så fald har man begået den største synd, man kan begå, nemlig den at sørge for, at udviklingen kommer til at gå den gale vej i dette land. Jeg tror, vi skal være klar over, at spørgsmålet om Danmarks radios alsidighed, om dens udvikling og mulighed for at tage nye opgaver op, er af væsentlig betydning som baggrund for den radiospredningslov, vi skal diskutere.

Jeg anser det for væsentligt, at vi kommer videre i denne sag. Jeg håber, at vi, hvad angår spørgsmålet om finansieringen, endog kan komme så vidt, at vi måske endda tog et særdeles hurtigt initiativ. For vi er ved en korsvej, hvad det angår, vi er i en alvorlig fare for, at Danmarks radios virksomhed må blive bremset i betydeligt omfang, hvis vi ikke finder frem til en finansieringsform, som i højere grad svarer til nutiden og ikke til den tid, da fjernsynet havde sin barndom og var en særting for særlig velstillede, og da Danmarks radio havde sin barndom i det hele taget, hvor man betalte en beskeden afgift for at sidde med en krystalmodtager.

Erhard Jakobsen: De 5 minutter, der er levnet ikke-ordførere, gør det kun muligt for mig at tale om en ganske enkelt ting, og det er begrebet alsidighed. Det var der grund til at tale meget længe om, for er der noget, der er misbrugt af nogen, så er det begrebet alsidighed. Klar definition foreligger der ikke, det er der ikke forsøgt på. Det nærmeste, nogen er kommet det af dem, som taler med om disse ting, er vel nok generaldirektør Sølvhøjs formulering på lyttermødet, jeg hørte gengivet i radioen: „Ingen mening eller holdning må holdes ude."

Det er meget. Så er vi nået vidt. Men så

[Erhard Jakobsen.]

er der jo bare det: er dermed alt klaret? Er der ingen, der gør sig nogen tanker om, i hvilket forhold meninger og holdninger skal repræsenteres i Danmarks radio? Det kan man ellers nok finde ud af, når det drejer sig om politiske udsendelser. For så laver man jo det millimeterdemokrati, som man ellers har travlt med at tale imod fra mange forskellige sider. Men er man da ikke klar over, at med meninger og holdninger mener mange mennesker jo præcis det samme, som vi mener, når vi siger politiske opfattelser? Ellers skal man bare høre Danmarks radio én dag, så vil man i alt fald hurtigt blive klar over, at for mange af dem, der laver de udsendelser, er meninger og holdninger præcis svarende til politisk opfattelse, derunder bl. a. Marcuse, som hr. Robert Pedersen var så venlig at nævne. Han er stærkt repræsenteret i mange af de meninger og opfattelser.

Man har ved mange gode menneskers hjælp fået det til at stå sådan, at der kun er to meninger, to holdningsgrupper: der er venstreorienterede, og der er højreorienterede. Ja men du godeste, det er jo hamrende forkert. Man glemmer én stor gruppe, man glemmer de 80—90 pct. af befolkningen, der aldeles ikke er hverken højreorienterede eller venstreorienterede, men er gode borgerlige socialdemokrater, konservative, venstre og radikale, og som kan lide noget med kongemagten, kan lide noget med NATO, hjemmeværn, civilforsvar, spejderbevægelse, gudstjeneste, LO og almindelige ting, gammel dansemusik og meget, meget andet. Ja men det er jo de 80—90 pct. af befolkningen. Hvis det er det, skal så ikke radioens programvalg være lagt til rette efter og repræsentere de holdninger stærkest, som ligger hos 80—90 pct. af befolkningen? Hvis ikke, så spørger jeg om motiveringen for, at Danmarks radio skal prøve at ændre folks meninger og holdninger. Hvem er det i Danmarks radio, der skal have en sådan magt og er i besiddelse af en sådan dygtighed og en så skudsikker moralsk holdning og indstilling og alt muligt, at hun eller han skal fortælle lyttere og seere, hvilken holdning de skal have til erstatning for den, de har i forvejen, og som er dækket af denne borgerlige, jeg talte om før? Og her behøver man ikke at tale om millimetermål, dér kan man på ganske almindeligt øjemål se, at det, der sker i øjeblikket, er, at de stærkt engagerede medarbejdere, som hr. Robert Pedersen talte om, er i fuld færd med at få folk til at få en helt anden indstilling til en lang række ting end den, man har i forvejen, og det forstod jeg var det, hr. Morten Lange begejstret gav udtryk for er vejen frem. Jeg takker for hr. Morten Langes tilslutning; den vil advare mange. Jeg mener, vi klart skal hen til, at den uafhængighed, som vi alle — det behøver vi slet ikke at sige — mener at radioen må have af den til enhver tid siddende regering og af et flertal i folketinget og af folketinget, ikke må erstattes af en afhængighed af radioens medarbejderforening, sådan at man kollektivt drøfter, hvordan programmerne skal være og så præger det sådan, som flertallet af medarbejdere finder rigtigt. Hvilket mandat har de? På hvis vegne er det, disse mennesker prøver at præge befolkningen?

Jeg mener, at vi i den nye radiolov, for nu at konkretisere det, klart må give radiorådet en betydelig stærkere stilling. Det må vi gøre for det første ved at finde nogle formuleringer frem, som man har kunnet finde det i England; jeg har set en hel del materiale fra England, som jeg beder om at man sørger for at få frem til udvalget til sin tid; dér er man ikke bange for at sige en hel del om, hvad det er, radio og tv skal, og hvad de ikke skal, begge dele.

Endelig én ting til, det allervigtigste, efterkontrollen. Jeg forstår, at når min komité, den, som jeg er formand for, har vakt et sådant raseri, er det, fordi den efterkontrollerer. Minsandten om ikke de mennesker, der har sagt noget i radio og tv som medarbejdere, risikerer, at nogen får at vide, hvad de har sagt, for jeg ved da godt, at der er ingen, der har hørt det. Jeg har endnu ikke truffet et radiorådsmedlem, der har hørt en udsendelse, som jeg vil diskutere med ham. Nej, den har jeg ikke hørt, siger han. Der er vist ikke nogen, der hører, og det kan jeg godt forstå, jeg har prøvet at høre dag ud og dag ind, det er frygteligt, det vil jeg da gerne sige. Men altså, hvis radiorådet, som skal kontrollere på folketingets og regeringens vegne, hvis dets medlemmer ikke har noget kendskab til, hvad det egentlig er, der sendes ud i æteren, undtagen gennem de redegørelser, som de får af velmenende chefer, hvor er så den kontrol, og

[Erhard Jakobsen.]
hvor er så den uafhængighed henne, som vi skulle sikre os at radioen har af et organ, der dog til syvende og sidst vel må repræsentere regering og folketing?

Jeg beder om, at man kigger til England; der er mange ting at kigge på. Og så vil jeg gerne sige som en venlighed til hr. Robert Pedersen, at hr. Robert Pedersens bemærkninger til lytterkomiteen fuldt og helt ville være mine, hvis ikke jeg vidste, at det, hr. Robert Pedersen fremhævede, har hverken lytterkomiteen eller jeg nogen sinde sagt, og derfor var det spildte Guds ord på Balle Lars. Jeg ville også bedømme og fordømme folk, som sagde sådan nogle ting som det, hr. Robert Pedersen citerede, men det kan ikke være hverken mig eller lytterkomiteen, han i den forbindelse har citeret.

Lytterkomiteen kommer ind i dette billede på mange måder. En af måderne er, at vi vil gøre alt, hvad vi kan, for, at når denne debat skal gentages omkring et forslag, så kommer spørgsmålet om radiorådets placering og om målsætning og om afhængighed til at danne midtpunkt i diskussionen, ikke kassette og andre tekniske ting.

Erling Olsen: Jeg har i dag fra kulturministeren modtaget svar på et spørgsmål om mulighederne for, at skoler og undervisningsinstitutioner kan benytte bånd af Danmarks radios tv-udsendelser i undervisningen.

Sagen er kort fortalt, at Danmarks radio for licensbetalernes penge bekoster dyre udsendelser, som skoler og andre undervisningsinstitutioner meget gerne ville benytte i undervisningen. Men Danmarks radio kan ikke udlevere båndene til undervisningsformål trods aftalen med Journalistforbundet, fordi de mange mennesker, som allerede har fået penge, ofte mange penge, for at lave udsendelserne, hverken kan blive enige med Danmarks radio eller med hinanden om, hvor mange flere penge oven i hatten de hver især skal have, hvis Danmarks radio udleverer båndene til undervisningsformål. Og mens ophavsmændene strides om, hvem der skal have hvis penge, ligger de dyrt producerede billedbånd ubenyttede hen, og undervisningen ude omkring bliver ikke, hvad den kunne være blevet.

Dette er mildest talt uheldigt. Man kunne derfor spørge, om ikke tiden var inde til at nationalisere ophavsretten til de udsendelser, som i tv produceres med Danmarks radios udstyr og for licensbetalernes penge. Jeg så gerne en sådan løsning, selv om jeg af ministerens svar på mit spørgsmål kan forstå, at det ville være betænkeligt på grund af vore forpligtelser i henhold til Bernerkonventionen.

Under disse omstændigheder skal jeg opfordre ministeren til at foranledige, at spørgsmålet nu løses ad aftalevejen, således at forstå, at Danmarks radio ikke for fremtiden indgår nogen overenskomst, uden at undervisningsinstitutioner sikres adgang til at benytte bånd af de tv-udsendelser, der produceres af Danmarks radio.

Ministeren for kulturelle anliggender *(Niels Matthiasen):*

Der er grund til at takke de forskellige ordførere for den diskussion og den drøftelse, der har været ført her i dag.

Nu er der jo sket det, at debatten er kommet i gang, og det tror jeg vi kan være tilfreds med; der er blevet rejst en række spørgsmål, som nu videre skal undersøges og indgå i overvejelserne om den nye lov.

Der er jo også — ikke her i salen, men andre steder — kommet en række kommentarer, som ikke har været helt i overensstemmelse med det, der er blevet sagt i redegørelsen, og måske heller ikke skulle være det. Jeg har også bemærket mig Berlingske Tidendes leder i dag om den grænseløse uvidenhed, og det er jo egentlig ejendommeligt, al den stund der også har været rejst drøftelser om pressens forhold til hele den nye radiospredningslov, mens der fra pressens side ikke foreligger nogen som helst form for viden om, hvad man egentlig har tænkt sig med pressens placering.

Jeg lagde særlig mærke til, at både hr. Johan Philipsen og hr. K. Helveg Petersen gik ind på spørgsmålet om perspektiverne og om eksperimenterne. Jeg tror, det er godt, hvis vi ellers kan skaffe økonomien til det, at vi netop tager disse ting op. Jeg tror, det er helt rigtigt, at man ikke bare skal lave en lov, der drejer sig om dagen og vejen, men også skal prøve på at tænke frem og se, hvad der skal ske, bl. a. også i forhold til det kommunikationsråd, som hr. K. Helveg Petersen nævnte, og som jeg tror kan

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

være meget nyttigt, hvor det så skal placeres, enten under ministeriet for offentlige arbejder eller kulturministeriet eller måske mest naturligt statsministeriet, for at omfatte alle de forskellige ting, når man tog det op.

Der blev også nævnt fra hr. Robert Pedersens side spørgsmålet om den årlige debat, og det er jeg i og for sig en principiel tilhænger af; der er bare det, at vi jo meget ofte har oplevet i dette ting, at disse årlige debatter, der skal afleveres, uden at der rigtig er noget kød på dem, ikke, skal vi sige giver den tiltrækning og ikke får det indhold og den fylde, som egentlig er nyttig, og det var måske også rigtigt, at der blev givet en almindelig kulturredegørelse, men det er da noget, man kan overveje.

Hr. Stæhr Johansen rejste hele spørgsmålet om Danmarks radios monopol. Det er naturligvis rigtigt, at jeg har begrundet også denne eneret i hensynet til den tekniske side, og at denne tekniske side vil blive mindre og mindre betydelig, at de problemer kan løses i løbet af nogle år. Men jeg må altså også sige, at det, der er lige så vigtigt set fra mit synspunkt, er hensynet til almenvellet: at man ikke overlader til privat udnyttelse et af de vigtigste massemedier, vi har. Man glemmer at understrege, at hvis man gør det, som hr. Stæhr Johansen bl. a. er inde på, er det at tage et offentligt monopol fra det offentlige, som først og fremmest er det, vi repræsenterer i dette ting, og give det til snævre økonomiske interesser, hvor det er de stærkeste, der vil kunne blive de afgørende og toneangivende. Det tror jeg er væsentligt at få sagt helt tydeligt i forbindelse med monopolstillingen for Danmarks radio.

Det udstrækker sig ikke — og det vil jeg gerne sige til hr. Johan Philipsen — til et monopol på kassetter; Danmark radio har ikke på noget tidspunkt haft ønske om at have monopol her. Det, man har ønske om, er, at man har den samme ret som andre til at lave noget, hvis den nødvendige ekspertise og viden er til stede i radiohuset, men ikke at sætte sig fuldkommen på produktionen.

Jeg vil gerne sige, at i hele spørgsmålet om den lov, der skal skrives, mener jeg det er vigtigt, netop med den udvikling, der er i gang, og det, der vil ske i de kommende år, at man ikke som ved den sidste lov tror, det er en lov, der skal vare i 12, 13, 15 år, men at vi snarere skal sige, at denne lov er en lov, som omfatter et område, der sker så hastige forandringer på, at det vil være rimeligt at have en paragraf om revision efter en bestemt periode; altså, efter en 5 års periode f. eks. skulle man tage loven op til fornyet revision.

Jeg vil også gerne sige, at med den redegørelse, jeg gav, er det jo ikke meningen, at man siger, at nu er tv-2 færdig. Det er jo først og fremmest et spørgsmål, som radiorådet må komme med en indstilling om. Den dag de beslutter sig til det, må vi tage stilling til, hvordan det skal være. Det ved vi at der ligger planer om, som man har valgt ikke at sætte i gang i den øjeblikkelige situation.

Det, der er det nye, og som jeg synes det var vigtigt at komme ind på, var selve spørgsmålet om kabelradio, om de tv-muligheder, der var her, dels muligheder for, som det er blevet antydet, at befolkningen kan få større adgang til udenlandske tv-programmer, dels muligheder for en lokal programvirksomhed. Det ville være forkert ikke at udnytte disse muligheder og åbne op, fordi vi ved, at vi ikke kan standse udviklingen.

Men her er det altså også afgørende for mig, at denne udvikling bringes ind under en samfundsmæssig styring, og at vi ikke lader os overrumple af den. Jeg tror, der er brug for en sådan styring, hvis man skal undgå helt kaotiske forhold, og det er noget, der erkendes i alle de lande, der arbejder med disse problemer.

Det er baggrunden for, at jeg har foreslået, at der skal være mulighed for at drive programvirksomhed gennem radio eller fjernsyn inden for et lokalt begrænset område, trådløst eller ved hjælp af kabelanlæg, sådan at Danmarks radios monopol indskrænkes til at gælde det landsdækkende.

Den offentlige kontrol med en virksomhed af denne art kan jo opnås for det første ved en koncession fra ministeren og på nærmere angivne vilkår, og den kan dernæst opnås ved, at det er amtsråd eller kommunalbestyrelser, der skal kunne give disse tilladelser. Det betyder, at det er amter og kommuner, der skal have ansvaret for og

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

kontrollen med den lokale udvikling på dette felt. Men det er naturligvis ikke sådan, at jeg tror, det er borgmesteren eller hvem det nu måtte være, kommunaldirektøren, der skulle sidde og lave programvirksomhed. Den naturlige ordning måtte være, at der blev etableret et selvstændigt programselskab, der under ansvar over for amtsrådet eller kommunalbestyrelsen og efter de almindelige retningslinjer, der fastsættes i koncessionen og af de folkevalgte organer, skal drive en selvstændig programvirksomhed på en af de kanaler, der ikke anvendes til fordeling af Danmarks radios eller udenlandske radiofoniers programmer, og at et programselskab som dette skulle have den tilsvarende programfrihed i forhold til amt og kommuner som den, Danmarks radio har i forhold til staten, og en tilsvarende forpligtelse til alsidighed. Man taler om de mange kanalmuligheder, der vil komme med tiden: 20, 40 eller måske flere, og nu tror jeg ikke, det bliver aktuelt med udnyttelse af alle disse muligheder i første omgang, men der kan jo også være en bestemmelse om, hvordan der skal disponeres over sådanne overskydende kanaler, og der er mange muligheder: der kan være til undervisningsbrug, forskellige offentlige tjenester, der er uanede muligheder for, hvad man kan bruge på den måde. Man har eksempler på i udlandet, at man har det som en slags offentlig talerstol, hvor man gennem billedtelefon og alt muligt kan få tingene op, men det er nok noget, der hører til i en fremtid, der ligger lidt mere væk fra den øjeblikkelige situation.

Jeg mener også, det må være rigtigt — og det er jeg glad for at der har været tilslutning til fra de allerfleste — at det bør fastslås, at den lokale programvirksomhed ikke må finansieres ved hjælp af reklamer, at finansieringen skal ske enten over det offentlige, eller ved at lyttere og seere betaler afgifter på brugen af kabelradio eller -fjernsyn. Jeg tror også, det er rigtigt, fordi det er blevet nævnt, at kabelfjernsyn i særlig grad vil kunne, skal vi sige favorisere de tæt beboede områder, at det vil vare år, før landet kan dækkes helt, og at man nok bør lade indgå i koncessionsordningerne som en betingelse, at byanlæg, hvis de oprettes, kommer til at dække de omkringliggende landdistrikter.

Der er også rejst spørgsmålet om programvirksomhed over små fællesantenneanlæg, og det er lige fra beboelsesejendomme med 8—10 lejligheder til store byanlæg. Dér kan det jo være muligt at drive en slags programvirksomhed; man kan indkoble grammofonmæssige udsendelser, sende meddelelser af forskellig art — det sker allerede nu. Det spørgsmål har været rejst, om den almindelige ordning, som er blevet skitseret, vil betyde, at benyttelse af de mindre fællesantenneanlæg ikke skal tillades. Jeg mener, at skal der reguleres, må det være på programvirksomheden. Naturligvis kan man ikke forhindre, at fællesantenneanlæg bliver brugt til meddelelser af fælles interesse inden for et bestemt område, meddelelser om beboermøder, dagsorden osv., noget, der angår dem, der hører til dér, men det kan vel nok være mere betænkeligt, hvis man åbner op for et fuldkomment program med grammofonmusik, politiske taler osv., en hel række andre ting, man prøver på at lave lokalt; spørgsmålet er, om der så ikke opstår et afgrænsningsproblem, som må tages op og drøftes. Jeg tror, at det er en af de ting, vi kommer til at overveje meget nøje. Jeg vil også sige, at når man åbner op for dette, er det jo ikke, fordi der er nogen, der tror, at alt dette bliver lavet fra den ene dag til den anden. Der er netop spørgsmålet om at kunne eksperimentere sig frem: at vi må begynde et sted og så tage en rolig udvikling. Men det afgørende i denne situation er, at vi får en styring af tingene, at ikke pludselig det hele er løbet fra os og vi ikke kan bringe orden i det igen.

Noget af det væsentligste i den drøftelse, der har fundet sted, er jo Danmarks radios forhold til folketinget og regeringen. Jeg tror, det er meget vigtigt — det var hr. Robert Pedersen, der rejste spørgsmålet — at Danmarks radios bevillingsretlige særstilling utvetydigt fastslås i en ny lov, at radiorådets dispositionsfrihed inden for de givne økonomiske rammer præciseres. Disse rammer fastsættes ved finansudvalgets godkendelse af licensernes størrelse og ved kulturministerens godkendelse af de årlige budgetter.

Jeg gjorde opmærksom på i min redegørelse, at Danmarks radio ikke dermed kommer til at eksistere i et økonomisk tomrum, at radioen ikke skal unddrages den

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

offentlige sektors økonomiske vilkår. Jeg nævnte også, at radiorådets opgave som et parlamentarisk kontrolorgan bør præciseres nærmere i loven og dens bemærkninger. Der er efter min opfattelse ingen grund til at tro, at et ansvarligt radioråd ville tillade Danmarks radios økonomi at gå helt på tværs af planlægningen i økonomien i det hele taget. Men det, jeg tror er vigtigt, er, at styringen af Danmarks radio bliver så effektiv som muligt, og det tror jeg opnås bedre ved at give Danmarks radio så stor selvstændighed, som man kan gøre det, end ved at bringe institutionen tættere ind under det statslige. Jeg tror — og det må da nok siges i hele den debat, der føres, for det synes jeg er væsentligt at få understreget — at radioen nok på flere punkter er forud for staten, når det gælder om økonomisk rationel drift. Der har jo fundet rationaliseringsundersøgelser sted inden for Danmarks radio af et firma, der laver tilsvarende undersøgelser af store private virksomheder, og der er meget, der tyder på, at efter at man har sat disse ting i gang, er man ved at nå frem til en effektiv styring, og at man også har den, fordi den skal betragtes som et lukket system i den forstand, at der ikke pludselig kan komme uberegnelige indgreb udefra, men at man har fri adgang til at disponere, når de økonomiske rammer er fastlagt. Men det er klart, at der skal gøres et meget stort og grundigt forarbejde, inden der træffes beslutning om sådanne rammer for Danmarks radios vedkommende.

Jeg vil gerne understrege, at jeg mener, man skal give en nærmere beskrivelse i en ny lov af radiorådets opgaver, med fremhævelse af rådets funktion som parlamentarisk kontrolorgan, og at man også kunne give en tilsvarende beskrivelse af de arbejdsopgaver, der skal pålægges radiorådets forretningsudvalg.

Jeg ved ikke, hvilke ændringer der skal ske i den nuværende forretningsgang, men jeg tror, det er afgørende, at radiorådet får mulighed for at koncentrere sig om spørgsmål af mere principiel rækkevidde og ikke om detailspørgsmål.

Vi har også i dag drøftet, at sammensætningen af det nuværende programudvalg skulle ændres og bestemmelser herom optages i den nye lov. Jeg vil gerne sige med hensyn til det repræsentantskab, som hr. K. Helveg Petersen har talt om, at den tanke, han havde med dette repræsentantskab, i og for sig er imødekommet derved, at vi er gået ind på tanken om at lave disse distriktsprogramudvalg, hvor vi netop får den brede tilslutning, men hvor det ikke bliver på et sådant niveau, at man mister kontakten til de forskellige dele af landet. Det er bl. a. her, man kan få en decentralisering, og jeg tror, at med bestemte opgaver inden for dette vil vi få en bredere dækning, en videre debat, end vi ellers har fået, også, ville jeg tro, mere end i et alt for stort og uhåndterligt repræsentantskab.

Med disse programudvalg kommer vi nok ud i den problematik, om man skal følge de distriktsgrænser, som Danmarks radio har lagt, eller om det vil være bedre at holde sig til de nugældende amts- og kommunegrænser, hvor radioens distriktsgrænser går på tværs. Det vil nok, i hvert fald indtil man har udbygget tingene, være bedst at holde sig til amterne.

Der er blevet sagt lidt om ankenævnet, og jeg vil gerne sige, at hvis man går ind på denne tankegang, vil det være i overensstemmelse med en målsætningsparagraf, hvori man siger, at Danmarks radio ikke er nogen egentlig statsinstitution, at flytte denne klageadgang over til et sådant ankenævn. Naturligvis skal radiorådet altid først behandle en klage, men hvis klageren er utilfreds med rådets svar, skal han kunne gå til ankenævnet.

I øjeblikket er folketingets ombudsmand den sidste klageinstans, men hvis man siger, det ikke er et egentligt statsorgan, vil dette falde uden for ombudsmandens område, og så kan man altså lave en særlig ordning dér.

Det ville vel også være rigtigt, at det berigtigelsesnævn, der findes i øjeblikket, så

[Ministeren for kulturelle anliggender.]
slås sammen med et ankenævn, hvis man vælger at gå den vej, at man samler disse forskellige ting sammen under ét.

Jeg tror, at man her kan imødekomme et ønske og skabe noget, der kan udformes i praksis enten som det engelske nævn eller som det svenske; i det engelske radionævn er der 3 medlemmer, i det svenske er der 7, hvoraf én skal være jurist. Vi kan skaffe materialet frem og få undersøgt og drøftet, hvordan det skal være.

Endelig skal jeg blot sige noget om finansieringen. Jeg er meget enig med hr. Morten Lange om, at man bør finansiere over skatterne. Men jeg kunne godt mærke på den tone, der blev ført her af de forskellige ordførere, at det ikke netop er med den store varme og tilslutning fra alle sider, man kommer til det. Men jeg kunne altså forstå, at man var enig i det, som radiokommissionen havde sagt, at der er visse områder, det sociale, kortbølgeudsendelserne til udlandet, undervisningen osv., hvor det måtte være en naturlig opgave, at man tog det derover. Det vil altså sige, at man her må regne med, at vi nu kan lave en lov, der tager det med og skaber hjemmel for disse områder, og så må vi selvfølgelig aftale med økonomi- og budgetministeren, hvornår det er det rigtigste tidspunkt for at sætte det i gang.

Med hensyn til spørgsmålet, som hr. Erling Olsen rejste om ophavsretten, er det klart, at her ligger en hel række problemer, som er uafklarede; vi har den nordiske ophavsretkommission, som vil blive færdig her til foråret. Jeg er helt indstillet på at opfordre dem, der skal føre forhandlinger, til ad forhandlingsvejen at blive enige om at kunne anvende udsendelser til undervisningsbrug og finde frem til, hvordan man så kan dække denne ophavsret.

Til sidst skal jeg blot gøre en bemærkning om radioens målsætning. Dér sagde hr. Robert Pedersen, at man nok skulle sige mangesidig i stedet for alsidig. Jeg synes, man skal se det i sammenhæng med, hvad der i øvrigt kommer til at stå om målsætningen. Jeg kan bedre lide ordet „alsidig" end „mangesidig", for dér kan man jo sige, at der er en række ting, der ikke skal med — og nu tænker jeg slet ikke på de eksempler, som hr. Robert Pedersen nævnte, for jeg tror ikke, det er dér, problemet ligger. Men der kan komme andre ting, hvor man kan udelukke udsendelser og holdninger, fordi det ikke passer dem, der sidder på bjerget, og det tror jeg man skal sikre sig imod også i målsætningen og i den sammenhæng, man giver den, med, hvem det er, med, hvad det er, der skal kunne sendes: information, oplysning, underholdning, om kunst; det er på alle disse områder, alsidigheden skal kunne repræsenteres. Jeg tror, det er noget væsentligt, at man gør dette, og jeg må ærlig talt sige, at jeg forstår ikke helt hr. Erhard Jakobsen, som taler om radioen, som om den aldrig var under kontrol og aldrig under kritik. Jeg synes, at hvis man slår op i dagbladene hver dag, kan man se, at der er ganske mange, der følger Danmarks radios og tv's virksomhed; der er næppe én dag, hvor man ikke kan se, at nu er der diskussion om de forskellige ting, tingene bliver dadlet, de bliver også rost; det er der nemlig også anledning til. Og jeg synes, at hvad angår alle de ting, som hr. Erhard Jakobsen nævnte, om dansemusik, om kongehus osv. osv., at hvis man følger det over en periode, så er der ingen af disse ting, der ikke er repræsenteret ud fra alsidighedsprincippet. Derfor mener jeg, at målsætningen meget klart må slå alsidighedsprincippet fast.

Undervisningsministeren *(Knud Heinesen):* Hr. Johan Philipsen spurgte mig, hvor langt undervisningsministeriet var fremme med forberedelsen af overtagelsen af Danmarks radios undervisningsvirksomhed og herunder nedsættelsen af det i kulturministerens redegørelse bebudede undervisningsråd.

Jeg kan svare, at undervisningsministeriet i øjeblikket forbereder et lovforslag om en amtscentral og landcentraler for undervisningsmidler og herunder om undervisningen i radio og tv. For så vidt angår radio- og tv-undervisningen, vil forslaget bygge på radiokommissionens enstemmige indstilling.

Lovforslaget forventes fremsat i folketinget i januar, og såfremt dette forslag og kulturministerens forslag til revision af radiospredningsloven vedtages, er undervisningsministeriet rede til at påbegynde en gradvis overtagelse af undervisningsvirksomhedens

[Undervisningsministeren.]

finansiering fra finansåret 1973—74. Undervisningsrådets nedsættelse hører hjemme i denne sammenhæng.

Til hr. Morten Langes betragtninger om, hvem der skal have ansvaret for undervisningsudsendelserne, skal jeg blot sige, at radiorådet over for undervisningsministeriet må have ansvaret for kontraktens opfyldelse både i henseende til kvalitet og kvantitet. Men undervisningsministeriet må selvsagt bestemme, hvilke undervisningsudsendelser der skal produceres, ellers er der ingen mening i at lade undervisningsministeriet finansiere programvirksomheden, og det går jeg ud fra at vi er enige om.

Jeg er helt enig med hr. Erling Olsen i, at det er meget påtrængende, at der sikres en fri pædagogisk efteranvendelse af udsendelser igennem løsning af de ophavsretlige spørgsmål. Og jeg vil gerne sige helt klart, at det er simpelt hen en forudsætning for undervisningsministeriets interesse for denne sag.

Selv om jeg er inviteret til det fra flere sider, skal jeg afstå fra ved denne lejlighed at kommentere, hvorvidt der kan drages paralleller mellem radiorådet og rovdyrenes verden.

Robert Pedersen: Jeg synes, det har været en god debat, fordi den har afsløret, at modsætningerne imellem de politiske partier i denne sag ikke er af en størrelsesorden, så man ikke kan komme frem til et forlig og til en ny radiospredningslov, når den bliver fremsat, som der er bred opbakning om.

Det vil jeg gerne sige først til hr. Johan Philipsen; det var i og for sig det, der lå i min formulering: at jeg havde en fornemmelse af, at ministeren sigtede imod i et spørgsmål af denne karakter: at få et bredt forlig mellem de i tinget repræsenterede partier.

Foruden hr. Stæhr Johansen beskæftigede hr. K. Helveg Petersen sig også med monopolet. På en noget forsigtig måde sagde jeg, at i det lange løb kan det ikke holde, men jeg har ikke noget konkret forslag til forandring.

Nu har vi jo mulighed for i andre lande at gøre os bekendt med, hvordan tingene er organiseret, og det, som skal erstatte et eventuelt monopol, er jo det, der i det økonomiske sprog hedder duopol; det vil blive tilfældet, som det har været i England. Og det materiale, jeg har været i stand til at skaffe mig, og de oplysninger, jeg i øvrigt har kunnet indhente, lokker mig ikke til at gå ind på et eksperiment, der på nogen som helst måde minder om det engelske.

Derimod var jeg meget mere sympatisk over for den strøtanke, der lå i dette råd med det vanskelige navn kommunikationsrådet, fordi vi ikke kommer uden om i behandlingen af lovforslaget og arbejdet i udvalget at tage hensyn til de virkninger, som Danmarks radios virksomhed i bredeste forstand har på den danske presse. Og da hr. K. Helveg Petersen har et pressemæssigt smertensbarn på Rådhuspladsen og jeg har ét i Hillerød, ville det vel ikke være unaturligt, om dette kom til i høj grad at præge vores holdning til den lov, vi skal udforme, og de virkninger, den eventuelt måtte få.

Ved finansieringen var jeg lidt skeptisk over for at gå bort fra licensordningen, jeg var det bl. a. af økonomiske grunde, men også af sociale grunde. Hr. Morten Lange fremhævede det, som om der her ville være en virkelig landvinding af social karakter, hvis man gik over fra licensfinansiering til skattefinansiering. Jeg tror, at med skattesystemet er den tid forbi, hvor man kan sige om os, at vi kan bruge de fattiges stemmer og de riges penge til at lave reformer, der varer. Jeg tror sådan set, at byrden ved en flytning vil være lige høj, og de andre argumenter, som jeg har ført i marken, synes jeg stadig væk er holdbare.

Til sidst vil jeg gerne sige noget til hr. Erhard Jakobsen, som jeg egentlig tog med i min redegørelse, fordi jeg synes, det gælder mange af de tekniske ting, vi har forhandlet om, at for nogles vedkommende er vores forudsætning for at vurdere dem ikke særlig god, så jeg synes, det afgørende er: hvad vil vi i grunden med disse massemedier, der jo har en fantastisk virkning på menneskers liv? Og det var lidt af en cadeau, for hvis Arbejdernes Radioklub havde lavet epokegørende ting, havde jeg nok behandlet dem, men nu er det altså den af hr. Erhard Jakobsen skabte aktive lytterkomité.

Det, jeg gerne ville føre frem, var, at jeg tror, alle mennesker, der har en samfundsholdning, hvad enten det er hr. Erhard Jakobsens eller min, som i øvrigt ikke ligger så

[Robert Pedersen.]
langt fra hinanden, oplever ting, der irriterer, der forskrækker, der får os til på en eller anden måde at fare i flint. Men jeg synes, man må stille sig selv det spørgsmål: er der over en længere periode en afbalancering, er der en hensyntagen til dem, der er glade for en gudstjeneste, til dem, der gerne vil se dronningen, til dem, der vil danse gammeldags, til dem, der vil høre oplæsning af dialekt, eller til de mennesker, som gerne vil leve i en, skal vi sige hyggeverden, som vi kender fra tidligere tid? Er der taget hensyn til dem? Og det synes jeg i høj grad der er. Det, som var mit hovedargument for at gøre noget ved det, var dette, at når jeg har beskæftiget mig med unge mennesker, hvor jeg i nogle tilfælde nok synes, at hele narkotikaproblemet blev behandlet en lille smule for rosenrødt, puttet ind i sukker, må jeg med det udgangspunkt i dag konstatere, at dialogen mellem generationerne er kommet i gang igen, at vi har fået en mere afslappet holdning, og at jeg tror, vi ville have været i en vanskeligere situation, hvis man kunne påstå, at man gennem disse medier havde forsøgt at hold ting nede — med den risiko, der ligger i det, at visse ting selvfølgelig får slagside. Og så vil jeg gerne sige, at dér har jeg lidt svært ved at se logikken, for jeg er politisk enig med hr. Erhard Jakobsen i, at rådet skal være kontrolmyndighed, men jeg må da forstå den aktive lytterkomité derhen, at det, man har været vældig utilfreds med, har været radiorådets virke. For dette at gå på eftersøgning hos den enkelte medarbejder kan jo have en vis virkning: at han muligvis bliver sagt op eller bliver sat til noget andet arbejde, men det falder da i sidste instans tilbage på dem, der har det egentlige ansvar. Og det, som blev ført frem her, gjorde mig ikke særlig ophidset, for det var jo nærmest en lytterkomité, der var en slags nyt husholdningsråd, der skulle sørge for, at kvaliteten var i orden. Men jeg mener da efter det, jeg har læst i aviserne og har fået bekræftet af kolleger, der også følger med, at man netop har hævdet, at der har været lærlingeudsendelser, hvor man har sunget Internationale, og man har læst op af Bert Brecht, og det mener jeg da er historisk stof, men som socialt set hører hjemme i den sammenhæng. Og ud fra dette ville jeg altså være forfærdelig bange, hvis den bølge af irritation, der må skabes om disse massemedier, virkelig satte sig til en pression, der vanskeliggjorde arbejdet for de mennesker, der er i radioen. Det ville jeg være bange for, og som socialdemokrat ville jeg nødig påtage mig et medansvar derfor.

Formanden: Taletiden er i anden omgang 5 minutter.

Stæhr Johansen: Det, der har karakteriseret de taler, som vi har hørt fra socialdemokratisk side, og herunder må man også tage kulturministeren med, har jo været en uhyre selvtilfredshed med de danske programmer.

Jeg vil gerne sige, at jeg mener, der sendes meget godt ud i dansk radio og dansk fjernsyn, men jeg vil også gerne have lov til at sige, at man ikke af den grund kan forudsætte, at man i de andre lande, hvor man har en helt anden form, den, som jeg går ind for, sender dårligere programmer ud. Der er jo mange danske, der har lejlighed til at se flere programmer. I øjeblikket kan vi, der bor på Sjælland, få begge de svenske tv-programmer; de, der bor nede på Lolland-Falster, kan se nogle af de tyske programmer, og det samme kan man på Sydfyn og i Sønderjylland. Og mit indtryk er i hvert fald af samtaler med folk fra de forskellige egne, at man godt dér kan rose de andre programmer. Jeg kender endda mange, der siger, at f. eks. de tyske programmer er væsentligt bedre end nogen af de nordiske programmer, og det siges altså af nogle af dem, der har lejlighed til at følge disse programmer næsten hver dag.

Derfor synes jeg nok, den selvtilfredshed, som ikke mindst kulturministeren gav udtryk for, vistnok er en overvurdering af egne evner og egne muligheder, og jeg forstår slet ikke den fanatisme, man har over for at få en radio og et tv, som er i stand til gennem konkurrence at vise, om man kunne lave det bedre, om man også kunne lave det mere effektivt økonomisk i administrationen. Jeg forstår slet ikke denne angst for konkurrence, som er et kendetegn for hele den danske radio og det danske tv. Jeg har aldrig mødt en angst så udpræget som den, man har i den kreds for konkurrence på disse områder, og jeg synes, det særlig gælder kulturministeren, som ved enhver lejlig-

[Stæhr Johansen.]

hed giver udtryk for, hvor varm tilhænger han er af dette monopol; og som jeg sagde i mit første indlæg, er det jo synspunkter, der ikke er nye i Danmarks historie.

Jeg vil ikke begynde at sammenligne kulturministeren med Frederik den Sjette, men når han taler om radio og tv, er han ved at ligne ham, og i hvert fald kan jeg ikke lade være med at mindes den udtalelse, som Frederik den Sjette kom med, da en kreds af københavnske borgere bad om adgang til at trykke og udgive aviser frit. Da sagde kongen, at „ligesom vor landsfaderlige opmærksomhed stedse har været henvendt på at bidrage alt, hvad der stod i vor kongelige magt, til at virke for staten og folkets vel, således kan heller ingen uden vi alene være i stand til at bedømme, hvad der er til begges sande gavn og bedste".

Når jeg hører hr. Robert Pedersen og kulturministeren, så mindes jeg disse ord, for de mener, at de alene og Danmarks radios monopol skal bestemme, hvorledes der skal sendes her i landet, helt uden konkurrence.

Til hr. Robert Pedersen vil jeg gerne sige, at jeg slet ikke forstår hans bemærkninger om England. Forholdet er simpelt hen det, at englændere i begge partier, hvor arbejderpartiet først var imod, berømmer den ordning, man har fået. Jeg kan bare citere, at Roy Mason, den engelske ordfører for Labour party i Parlamentet, sagde, dengang man igen forlængede den ordning, man har med det konkurrerende tv, at „10 års virksomhed har bevist dette programs værdi. Det er vor opfattelse", altså Labourpartiets opfattelse, „at dets eksistens har virket ansporende på BBC og givet os et større valg mellem forskellige programmer". Fra anden side, særlig det konservative parti, der jo var ophavsmanden til, at man fik det konkurrerende tv, er bedømmelsen selvfølgelig endnu mere positiv, men jeg vil dog gerne understrege dette over for hr. Robert Pedersen, der sagde, han havde oplysninger om det modsatte. Jeg har forsøgt af finde frem til det og har aldrig fundet andet end tilfredshed hermed.

Derfor vil jeg også spørge kulturministeren, da han går så langt som til at tale om kaotiske forhold andetsteds: er der kaotiske forhold i Finland, hvor man har indført reklamefjernsyn? Er der kaotiske forhold i Vesttyskland, hvor man har det samme? Er der kaotiske forhold i Frankrig? Jeg kan forstå hr. Johan Philipsen, der sagde: hensynet til dagspressens vanskelige stilling gør, at vi i venstre i øjeblikket ikke vil gå ind for reklamefjernsyn. Den stilling forstår jeg, for det er det, vi, der har fremsat forslag om reklamefjernsyn, også har drøftet, men vi har til gengæld også gjort, hvad vi kunne for at få pressen til at interessere sig for det. Vi har det hollandske eksempel, der viser, at man dér for det første i nævnet har to fra pressen, men at man også samtidig har dette, at af indtægterne går der dele til pressen, således at pressens indtægter ikke bliver nedsat, og på længere sigt ved man jo som i England, at annoncemængden er steget med 35 pct.

Johan Philipsen: Jeg har kun nogle ganske få ting, jeg gerne vil have sagt. Hr. Robert Pedersen lancerede ordet „mangesidig". Det blev afvist af kulturministeren. Det ord vil jeg nu godt fastholde, for det kunne da være, det var en løsning på vore formuleringsproblemer.

Så sagde hr. Morten Lange for et øjeblik siden, at der bør kunne opnås enighed om finansiering af undervisning osv. Hvis hr. Morten Lange ville anvende den hurtighed i opfattelsen, han normalt er i besiddelse af, ville vi altså rigtigere konstatere, at de politiske partiers repræsentanter ved denne lejlighed er enige om, at visse dele af det, som Danmarks radio i øjeblikket finansierer, føres ud, hvor det hører hjemme, i de respektive statsorganer.

Endelig føjer jeg kun til hr. Morten Lange: der er såmænd nok, vi er uenige om; vi kommer ikke til at savne stof i vort i øvrigt behagelige samvær.

Tak til undervisningsministeren for svaret. Vi får se, hvad der kommer mere i denne sag.

Kun denne bemærkning til kulturministeren: jeg er vist i nogen grad blevet misforstået, for jeg ved da godt, der ikke er monopol på at producere kassetter i dette land, men det, der har generet mig, er de anker fra f. eks. de store rederier, A. P. Møller osv., som vi fik, da vi var på Grønlandstur, om, at man ikke kan anvende de kassetter; det hænger jo også sammen med, at undervisningskassetter ikke kan anvendes.

[Johan Philipsen.]
og så tænkte jeg også lidt videre. Ifølge den lov om fællesantenneanlæg, vi har, er det kun tilladt at udsende det, som Danmarks radio producerer, og det er dette forbud, jeg gerne vil have hævet, helst også med ministerens stemme.

Kun den bemærkning yderligere til ministeren, at jeg hørte efter, så godt jeg kunne, hvor det bl. a. hed, at amter og kommuner skal give disse tilladelser. Jeg skal tillade mig, når vi ser fortrykket, at underkaste ordvalget en nærmere analyse, for det kan jo være, når det kommer til stykket, at vi ikke er så uenige, som det måske i første omgang kunne se ud til.

Dernæst til betragtningerne om et kommunikationsråd: Berlingske Tidende foreslår til morgen nedsat en kommission. Min opfattelse på dette område som på andre er den, at vel kan det i mange henseender være fornuftigt og forsvarligt, men på dette område skal vi se det i praksis, og det var derfor, jeg foreslog, at vi fik nogle områder i landet, der fik tidsbegrænsede koncessioner, for også at blive klar over befolkningens reaktion; for vi skal jo have at vide, hvor mange der vil betale, og hvor mange der vil have det ene, og hvad de i øvrigt kan enes om. Jeg tror, det er helt uladsiggørligt for noget folketing at skrive en lovgivning på dette område, medmindre vi har prøvet det nogle år i praksis og, for at bruge min egen formulering, prøvet at finde ud af, hvordan vi kan gøre det, og hvordan vi ikke skal gøre det.

K. Helveg Petersen: Når hr. Robert Pedersen refererede til smertensbørn og sagde, at vi jo hver havde sit, vil jeg sige, at jeg tror, vi får adskillige, og det var det, jeg gerne ville pege på: at der er en stor sammenhæng imellem det, der ligger foran os på hele dette felt, og så den stilling, dagspressen og andre kommunikationsmidler har, og at det var nødvendigt, at vi prøvede på at danne os en forestilling om, hvad vi ville gøre ved de konsekvenser.

Jeg er glad for den tilslutning, der er givet til tanken om et kommunikationsråd; selv om det naturligvis er en løs tanke, vil det nu være muligt at gå lidt videre med hensyn til, hvordan det kunne sammensættes. Det er klart, det må repræsentere brede interesser, og det måtte altså have som opgave at følge udviklingen over en bred skala.

Jeg tror, hvis jeg lige må få lov til at sige et par bemærkninger i forbindelse med det, hr. Erhard Jakobsen talte om at virke for, at der jo nok i hele den debat, der føres om det, vi ser i radio og tv, indgår som afgørende momenter hele den forvirring og rodløshed, vi alle gribes af, fordi vi løbes over ende af den tekniske udvikling, fordi folk føler, de ikke kan følge med i udviklingen, ikke kan overskue den, og vi får informationer brudstykkeagtigt og fragmentarisk. Vi kan ikke se sammenhængen, og vi skal spænde over hele kloden, vi har jo verdenshistorien på skærmen hver eneste dag, og så søger folk måske til det mere sikre, det kendte, det gamle, og vender sig imod det, der er udtryk for det opbrud, der vitterlig er i gang.

Derfor mener jeg, at hvis man vil have en kvalificeret debat om disse ting, hvor jeg tror brede kredse gerne vil være med, så må vi skabe nogle organer, hvor den diskussion kan føres med udsigt til, at resultater kan kanaliseres ind i beslutningsprocessen. Det er ikke nok med mere eller mindre tilfældige lyttermøder, hvor man indsamler nogle betragtninger. Det er heller ikke nok med læserbreve, for der er ikke sammenhæng mellem disse ting, og derfor tror jeg, tanken om et repræsentantskab eller et bredt sammensat organ, hvis sammensætning vil sikre kontakter udad til landets forskellige egne og kontakter til mange forskellige kredse, vil være en mulighed, som man ikke skal afvise. For én ting står da i hvert fald fast, og det er, at som det er, er det ikke en ideel ordning, og det kan ikke nytte at forestille sig, at vi én gang for alle har fundet den endelige løsning på dette problem.

Hvis man følger den historiske udvikling omkring radiorådets skiftende sammensætning, vil man se, hvordan tilfældigheder gang på gang har spillet ind. Da man fra konservativ side i 1953 stillede forslag om, at man skulle have direkte lyttervalg — man har vist stillet det flere andre gange, og nu gentog hr. Stæhr Johansen det meget vagt i dag — førte det til, og det var vist på Oluf Steens forslag, at dette med direkte lyttervalg gik over til at blive denne repræsentation af folketingsvalgte repræsentan-

[K. Helveg Petersen.]
ter. Men altså, det har været forslag, der er affødt af situationer, som ikke er der nu, og derfor må vi tage selvstændig stilling til, hvordan vi vil foretage ledelsen af Danmarks radio i lyset af indhøstede erfaringer, og så tror jeg, at en ændring vil hidføre en nødvendig ny dynamik; sådan går det jo altid, når noget nyt etableres: så opstår der en dynamik, der måske kan bringe de fornyelser med sig, som kan være påkrævet. Vi skal ikke være så bange for at forny os en gang i mellem.

Endelig er der dette med monopolerne og det, der kan ske omkring fællesantenneanlæg for amter og kommuner. Det er indviklede spørgsmål, som vi må begive os om bord i i nogle mere langvarige og dybtgående drøftelser af, og jeg håber, vi i kulturudvalget kan få et samråd om nogle af disse sammenhænge.

Morten Lange: Det vil være mig næsten umuligt at sige noget ondt om det repræsentantskab, hr. K. Helveg Petersen foreslår. Han mener, det vil skabe ny dynamik. Jeg mener, den største sandsynlighed er, at det skaber organiseret impotens, og derfor kan jeg altså ikke have så meget imod det. Men jeg tror i virkeligheden, at de motiver, hr. K. Helveg Petersen har, som er gode og rene, får langt større gehør og indhold i den lokalrådsproblematik, som kulturministeren lægger frem. Det er overskuelige organer, som man delegerer ansvar og medindflydelse ud til, og jeg tror, det vil vise sig at være langt mere dynamisk end dette repræsentantskab, som vi i realiteten har meget erfaring med i Danmarks radio, for vi har på en lang række programområder sådanne repræsentantskaber, og deres indflydelse er beskeden, deres dynamik har i hvert fald ikke noget med dynamit at gøre.

Der er fra hr. Erhard Jakobsens og andres side nævnt noget om Danmarks radios programpolitik og alsidighed. Vi står her over for noget meget spændende, vi står over for, at Danmarks radio i sin alsidighed har pligt til at indføre en fornyelse. Der er altid fornyelse i denne verden, og den kommer ved, at nogen sørger for det. Det er Danmarks radios og tv's skyld, at moderne teater i dag er ganske populært i Danmark. Da man sendte de første stykker ud i tv, var man ved at blive skudt. Det er der ingen der tænker på længere. Teatret er blevet i langt højere grad noget, som mange mennesker lever med i, selv også stykker, som, hvis vi havde sendt dem for 8 år siden, havde medført en absolut ruinerende telefonstorm.

Så lige et enkelt ord om baggrunden for at opretholde Danmarks radios monopol. Det må ses i forbindelse med den samlede nyhedsformidling, det må ses i forbindelse ikke mindst med pressen, som er et andet monopol, spredt på relativt få hænder. Jeg synes, det er ganske væsentligt, at vi i den totale balance her i Danmark er indstillet på, at radiospredningen er et offentligt monopol, som forvaltes af samfundet, som forvaltes af de dertil af folketinget og af samfundsorganerne valgte, og derigennem sikrer, at den totale position i Danmark dog er nogenlunde i balance. Hvis andre skulle have del i dette monopol, kunne vi jo spekulere på, hvem der så skulle have del i pressemonopolet.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen: Jeg vil først udtale min beundring for den energi, hvormed hr. Morten Lange modsætter sig ethvert forsøg på at bringe lyttere og forbrugere ind i Danmarks radios styring. Det forstår jeg udmærket godt; jeg synes, det er bemærkelsesværdigt.

Må jeg dernæst sige, at ministeren har ikke brugt de ting, jeg sagde, rigtigt; jeg sagde det ikke forkert, men det blev brugt forkert. Jeg klagede ikke over, at der var for lidt om kongehuset og gammel dans osv., jeg nævnte det bare som eksempler på holdningsmønster, og så spurgte jeg — og det vil jeg gerne bede ministeren svare på nu —: er det ministerens opfattelse og den opfattelse, ministeren vil gå ind for, at det holdningsmønster, som Danmarks radios udsendelser repræsenterer, stort set skal svare til holdningsmønsteret i befolkningen? Eller er det Danmarks radios opgave at propagandere for nye holdningsmønstre og vænne folk til nye ting derved, at det siger jo alle i radioen, og det siger man tit i radioen, og det putter man ind i børneudsendelser, og det putter man ind i ungdomsudsendelser, og det putter man ind i kulturudsendelser, og derved kan man vænne folk til nogle hold-

[Erhard Jakobsen.]
ninger, som de ikke havde før? Ser ministeren en opgave for Danmarks radio i det? Det er det, jeg i hvert fald gerne vil være med til at sætte en stopklods for. Jeg anerkender ikke, at der er folk i Danmarks radio, der har evner eller bemyndigelse til at opdrage nogen som helst af os andre.

Ministeren for kulturelle anliggender *(Niels Matthiasen):* Må jeg sige til hr. Johan Philipsen, at det er min opfattelse, at vi må have løst problemet f. eks. i forbindelse med danske i udlandet, søfolk og andre. Man må kunne tappe udsendelser fra Danmarks radio og sende dem ud på kassetter. Det er et spørgsmål om ophavsret, og det må løses i forbindelse med ophavsretloven og også, hvis vi kan, med den nye radiospredningslov. Jeg synes, det er helt rimeligt, at man skal kunne bruge denne muliged, men vi skal altså have en lovændring.

Så vil jeg blot sige, at hr. Stæhr Johansen kunne have sparet sig sin indignation, for jeg har skam slet ikke talt om kaotiske forhold i forbindelse med reklame. De er slet ikke kaotiske. Det er særdeles vel tilrettelagt og dynamisk gennemført, når man har den slags. Der er nemlig et helt klart profitmotiv i den slags. Men det, jeg talte om, var, at man i forholdet til kabel-tv måtte sørge for, at udviklingen ikke overrumplede os, men at vi nu sørgede for at få en fornuftig samfundsstyring af den. Jeg er da meget glad for den lidt indirekte sammenligning med landsfaderen. Det er ikke rigtig min stil, men jeg ved godt, at Frederik VI betyder meget for Frederiksberg, dér hviler hans ånd jo stadig væk. Jeg vil gerne sige, at det, jeg siger her om min holdning til reklame, er absolut ikke en vi-form i den forstand, at det er den kongelige landsfaders ånd. Nej, det er et udtryk for, hvad socialdemokratiet gennem sit kulturudvalg, gennem sin hovedbestyrelse, gennem sin kongres er enig om. Det er en klar stillingtagen til problemerne fra et parti, og det kan vel ikke siges at være en enkelt persons indstilling til disse ting.

Så skal jeg blot sige til hr. Erhard Jakobsen, at ser man på Danmarks radios udsendelser over en periode, mener jeg vitterlig, at Danmarks radio er et klart udtryk for det mønster, der findes her i landet. Nu ved jeg ikke, hvorfor man skal bruge udtrykket at propagandere for nye holdningsmønstre, men jeg synes, det ville være helt utænkeligt, at Danmarks radio ikke også bragte oplysning om nye holdningsmønstre, så folk kunne tage stilling til dem. Der er ikke tale om propaganda, der er tale om oplysning.

(Kort bemærkning).

K. Helveg Petersen: Jeg mener, vi skal veje tingene mod hinanden, når vi skal vurdere repræsentantskab i de af ministeren foreslåede udvalg. Jeg har den indvending imod ministerens regionale programudvalg, at de er udpeget af amtsrådene; jeg er bange for, at de bliver for lukkede. Men lad os se, om man kan finde en løsning, der følger de intentioner, der ligger i begge synspunkterne.

Må jeg gøre den bemærkning på basis af den debat, der har været ført, og hvor hr. Erhard Jakobsen har været med — ikke for at blande mig i den, jeg deler ikke hans synspunkter — at der i selve den polarisering, der finder sted igennem det, vi her præsenteres for, ligger en stærk tilkendegivelse af, at vi virkelig har brug for organer, hvor denne debat kan føres, så der kan ske en, skal vi sige formidling af opfattelser, for vi kan ikke være tjent med, at vi på denne måde på dette område i den grad taler os væk fra hinanden. Jeg tror, vi kan finde løsninger, der på en helt anden måde, end vi forestiller os, er tilfredsstillende, og nu kommer så alle de nye muligheder, der åbner op for en individualisering af disse ting, og som måske gør den debat, vi her fører om Danmarks radio og tv, til noget, der snart kan blive af en fortidig karakter.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen: Jeg vil lige sige til ministeren, at jeg er aldrig bange for at bruge stærke udtryk, men så er jeg også helt sikker på, at jeg ved, hvad jeg taler om. Jeg har lyttet mere radio i 3 måneder, end nok de fleste medlemmer her i salen nogen sinde kommer til, og de skal ikke misunde mig. Jeg har måttet gennemgå 50 båndudsendelser, det drejer sig om 40 timers radioaflytning, formentlig af alle mulige forskellige arter. Der er i mange tilfælde tale om ren og skær propaganda, og det vil blive bevist over for radiorådet, materialet bliver frem-

[Erhard Jakobsen.]
sendt med båndbilag og det hele, men jeg er bare glad for at konstatere, at ministeren går ud fra, at det ikke finder sted, at ministeren går ud fra, at Danmarks radios holdningsmønster svarer nogenlunde til holdningsmønsteret i befolkningen. Det er det, jeg ønsker, og det er på den baggrund, komiteen udfører sit arbejde i øjeblikket.

Ministeren for kulturelle anliggender *(Niels Matthiasen):* Jeg skal gøre den bemærkning, at foreløbig er det kun en påstand, at man kan komme med beviser på noget. Der har ikke på noget tidspunkt været beviser i de klager, der har været rejst endnu. Og så er det vel også et spørgsmål om stil. Ligegyldigt hvor saglig hr. Erhard Jakobsen er, vil hans stil altid virke som en vældig indoktrinering.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om radiospredning [af Stæhr Johansen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 67) findes i tillæg A.sp. 1801, fremsættelsen i tidenden sp. 399).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ministeren for kulturelle anliggender *(Niels Matthiasen):* Efter den debat, vi har haft her i dag om en almindelig revision af radiospredningsloven, ser jeg ingen grund til at sige ret meget om det forslag til lov om ændring af radiospredningsloven, der er fremsat af hr. Stæhr Johansen m. fl., men vil i stedet henholde mig til de bemærkninger, jeg kom med, da lovforslaget første gang blev fremsat i januar 1972, og som er aftrykt i Folketingstidende sp. 2217-2221.

Jeg vil blot gentage, at lovforslaget strider mod regeringens politik, som går ud på, at vi ikke ønsker reklame i radio og fjernsyn, og jeg vil også understrege, at en gennemførelse af de tanker, det indeholder, efter mit skøn vil få alvorlige økonomiske konsekvenser for den danske presse.

Robert Pedersen: Jeg skal nøjes med at henvise til argumenterne fra diskussionen om kulturministerens redegørelse. Heraf vil det fremgå, at der ikke kan forventes nogen socialdemokratisk sympati for de tanker, der ligger i det konservative lovforslag.

Så er der kun en enkelt ting. Når et velestimeret parti som det konservative har så meget saglig kompetence som den, radiorådets næstformand, professor Hakon Stangerup, besidder, kan jeg ikke forstå, at partiet ikke benytter sig af den, for så havde vi været sparet for dette lovforslag i dag.

Johan Philipsen: Sidste gang dette forslag blev behandlet, fremsatte fru Merete Bjørn Hanssen på ventres vegne nogle kommentarer dertil, og til dem vil jeg gerne henvise. Jeg havde i øvrigt selv lejlighed til dengang at sige nogle enkelte ting i anledning af det konservative forslag.

Jeg har ved behandlingen af kulturministerens redegørelse egentlig i stort omfang sagt venstres mening om det konservative lovforslag og har kun at føje til, at efter min opfattelse har reklamer og programmernes kvalitet intet med hinanden at gøre. Jeg finder de amerikanske reklamer gyselige, men på den hårde måde, man styrer det f. eks. i det nordtyske fjernsyn, finder jeg det meget charmerende. Programkvalitet og reklamer har ikke noget med hinanden at gøre. Det, der afholder venstre fra at følge de konservative i dette lovforslag, er ene og alene hensynet til dagspressen, en dagspresse, der skal operere i et land med et ret beskedent indbyggertal.

K. Helveg Petersen: Det fremgår sikkert af de bemærkninger, jeg gjorde i den debat, der lige har været ført, at jeg ikke kan tilslutte mig dette lovforslag. Mit parti kan ikke medvirke til dets gennemførelse.